

บทที่ 4

ผลการศึกษา และอภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง “ต้นแบบการจัดสวัสดิการชุมชนของกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดมหาสารคาม” ผู้ศึกษาได้แบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 กระบวนการจัดสวัสดิการชุมชนของกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง

ส่วนที่ 3 ความต้องการในการพัฒนากองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง

ส่วนที่ 4 การอภิปรายผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 กระบวนการจัดสวัสดิการชุมชนของกองทุนสัจจะ สวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง

ในการเสนอผลการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการจัดสวัสดิการชุมชนของกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง เพื่อให้เห็นภาพของการดำเนินกิจกรรมของกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง ผู้ศึกษาแบ่งการอธิบายออกเป็นลำดับขั้นทั้งหมด 3 ระยะด้วยกัน คือ ระยะจัดตั้ง ระยะบริหารจัดการเพื่อสร้างสวัสดิการชุมชน ระยะเผยแพร่ความรู้สู่ภายนอก มีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่หนึ่ง ระยะจัดตั้ง

1. การจัดสวัสดิการของคนในตำบลวังแสงก่อนการจัดตั้งกองทุนสัจจะ สวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง

จากการศึกษาพบว่า ก่อนการจัดตั้งกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง ชาวบ้านในตำบลวังแสงมีการช่วยเหลือดูแลกันตามวิถีวัฒนธรรม เช่น การเยี่ยมให้กำลังใจกันเมื่อ ยามเจ็บป่วย การแลกเปลี่ยนผักผลไม้และอาหารระหว่างเพื่อนบ้าน การลงแขกช่วยงานต่างๆ เป็นต้น ซึ่งนอกจากการช่วยเหลือดูแลกันในครอบครัว เครือญาติ และเพื่อนบ้านแล้ว วัดอิสระธรรมวิเวก

หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “วัดป่า” เป็นอีกสถาบันหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการจัดสวัสดิการให้กับชาวบ้าน โดยมีหลวงปู่สวน อุทัยแพน เจ้าอาวาสวัดป่า ซึ่งเป็นพระที่ชาวบ้านให้ความเคารพและศรัทธา คอยเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำแก่ชาวบ้านที่มีปัญหาเดือดร้อนหรือเรื่องทุกข์ใจ ให้คำแนะนำและสนับสนุนการทำกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ ในตำบล รวมถึงช่วยรักษาโรคภัยไข้เจ็บให้กับชาวบ้านด้วยสมุนไพรที่ขึ้นอยู่ตามธรรมชาติในเขตบริเวณวัด การช่วยเหลือเกื้อกูลการแบ่งปันกันระหว่างครอบครัว เครือญาติและเพื่อนบ้าน และการพึ่งพาอาหารจากป่า อาศัยธรรมชาติในการทำเกษตรในตำบลวังแสง ดำเนินมาจนถึงปัจจุบัน แม้การช่วยเหลือกันบางกิจกรรมจะไม่เข้มข้นเหมือนเมื่ออดีต แต่ยังคงมีอยู่ นอกจากการช่วยเหลือดูแลกันตามวิถีวัฒนธรรมแล้ว ชาวบ้านในตำบลวังแสงได้มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมและจัดสวัสดิการดูแลกัน ซึ่งมีทั้งกลุ่มในระดับหมู่บ้าน และในระดับตำบล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่หน่วยงานส่งเสริมสนับสนุนให้จัดทำขึ้น ได้แก่ กลุ่มฌาปนกิจ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มออมทรัพย์ และกองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น

สวัสดิการของหมู่บ้านเดิมก็คือมีการให้สวัสดิการด้านพึ่งพาอาศัยกัน ตามประเพณี ช่วยกันทางด้านสังคม เป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นญาติกัน ดูแลกันเมื่อยามเจ็บป่วย ใครมีอะไรก็ไปให้กัน หรือสวัสดิการด้านการอยู่การกินก็มีสวัสดิการด้านต่างๆ การทำอาหารไปให้บ้านอื่นได้กินด้วย ...ยังมีการรวมกลุ่ม ถ้าดูสวัสดิการเรื่องของกองทุนเงินล้าน เป็นการนำกำไรมาจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ พุนการศึกษาเด็ก สวัสดิการของทางกลุ่มออมทรัพย์ โดยมากเป็นกลุ่มออมทรัพย์ที่ทางราชการมาจัดตั้ง ให้ออมสัจจะเพื่อเอาเงินมาให้กู้ยืม เมื่อมีดอกมีผลก็มาจัดสวัสดิการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ

2. กระบวนการจัดตั้งกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง

จากการศึกษาพบว่า กองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสงใช้เวลาเตรียมการในการจัดตั้งประมาณ 9 เดือน คือ ตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2548 โดยสามารถสรุปกระบวนการจัดตั้งกองทุนได้ดังนี้

2.1 การริเริ่มความคิดเกี่ยวกับสวัสดิการชุมชน

จุดเริ่มต้นที่ทำให้คนในตำบลวังแสงเกิดความสนใจและต้องการจัดทำสวัสดิการชุมชนในตำบล เริ่มมาจาก นายสมนึก ไชยสงค์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลวังแสง ในฐานะผู้บริหารท้องถิ่น ได้รับเชิญจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน หรือ พอช. ให้เข้าร่วมรับทราบแนวทางการดำเนินงานพัฒนาที่ พอช. ดำเนินการ และต้องประสานการทำงานกับท้องถิ่น ได้แก่ เรื่องแผนชุมชน สวัสดิการชุมชน การรับรองสถานภาพองค์กรชุมชน ฯลฯ ซึ่งได้จัดขึ้นที่จังหวัดมหาสารคาม เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2548 หลังได้รับทราบข้อมูลทำให้นายสมนึก ไชยสงค์

เกิดความสนใจอยากจัดทำสวัสดิการชุมชนในตำบลวังแสง เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องดีที่จะทำให้ชาวบ้านได้มีสวัสดิการอย่างทั่วถึง และต้องการให้ผู้นำคนอื่นๆ ในตำบลได้รับรู้เรื่องสวัสดิการชุมชน หลังจากนำความคิดมาหารือกันในกลุ่มผู้นำบางคนแล้วส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเช่นเดียวกัน จึงได้จัดเวทีสร้างความเข้าใจเรื่องสวัสดิการชุมชน โดยเชิญผู้นำในตำบล ได้แก่ กำนันผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลวังแสง และผู้นำชุมชน เข้าร่วมรวมประมาณ 30 คน และได้เชิญเจ้าหน้าที่ พอช. มาให้ความรู้ ผู้นำได้แลกเปลี่ยนซักถามด้วยความสนใจ โดยเฉพาะการจัดทำกองทุนสวัสดิการชุมชนวันละบาท และเพื่อให้ผู้นำมีความเข้าใจเรื่องการจัดทำกองทุนสวัสดิการชุมชนมากขึ้นเจ้าหน้าที่ พอช. จึงได้แนะนำให้ไปศึกษาดูงานกับพื้นที่ที่ได้จัดทำกองทุนสวัสดิการชุมชนมาก่อน เช่น ที่บ้านขาม ตำบลบ้านขาม อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ และที่กองทุนสัจจะสวัสดิการชาวบ้านตำบลเปือย อำเภอลืออำนาจ เป็นต้น

เริ่มมาจากทาง พอช. ได้เชิญผู้นำท้องถิ่นไปร่วมฟังแนวทางการพัฒนา ด้านต่างๆ ทั้งแผนชุมชน สวัสดิการชุมชน การรับรองสถานภาพองค์กรชุมชน หลังจากฟังเสร็จคิดที่จะกระจายให้ทางผู้นำในหมู่บ้านได้รับทราบ จึงได้เชิญเจ้าหน้าที่จาก พอช. มาเป็นวิทยากร ก็เลยนัดประชุมทางผู้นำมารับฟังข้อมูลจากวิทยากรอยู่ที่ตำบล นัดทางผู้นำมีผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อบต. ผู้นำชุมชน ก็เลยรับทราบข้อมูลแนวทางการจัดสวัสดิการชุมชน โดยออกวันละบาททำอะไร ทางผู้นำหลายคนสนใจก็เลยซักถามหลายอย่าง ทางเจ้าหน้าที่ พอช. ก็เลยแนะนำว่าถ้าไม่เห็นรูปธรรมก็อยากให้ไปดูคนอื่นที่เขาทำมาก่อน ตัวอย่างเช่น ที่บ้านขาม จ.ชัยภูมิ หรือที่ จ.อำนาจเจริญ ก็ได้เพราะเป็นต้นแบบที่ทำมาก่อนพวกเรา...

2.2 จัดตั้งคณะทำงาน

หลังจากที่ผู้นำทั้งในระดับตำบลและหมู่บ้านได้รับความรู้เรื่องการจัดทำกองทุนสวัสดิการชุมชนจากเจ้าหน้าที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนแล้ว ทำให้เกิดความสนใจและอยากจัดทำกองทุนสวัสดิการชุมชนวันละบาทในตำบล จึงได้รวมตัวกันตั้งเป็นคณะทำงานขึ้นมา ซึ่งมีประมาณ 25 คน เป็นการรวมตัวกันแบบไม่เป็นทางการ จากนั้นคณะทำงานได้ปรึกษาหารือและตกลงที่จะไปศึกษาดูงานตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ พอช. โดยเลือกไปศึกษาดูงาน 2 พื้นที่ คือ ที่บ้านขาม ตำบลบ้านขาม อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นหมู่บ้านต้นแบบเรื่องการบริหารจัดการกองทุนชุมชนและการจัดสวัสดิการชุมชน และที่กองทุนสัจจะสวัสดิการชาวบ้านตำบลเปือย

อำเภอลืออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ ซึ่งเป็นพื้นที่ต้นแบบการจัดสวัสดิการชุมชน โดยให้การอบรมวันละบาท

“เมื่อ พอช. มาให้ข้อมูล ผู้นำชุมชนก็สนใจก็เลยตั้งเป็นคณะทำงานขึ้นมา และได้ไปดูงาน...”

2.3 การศึกษาดูงาน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับพื้นที่ต้นแบบ

คณะทำงานได้ไปศึกษาดูงานที่บ้านขาม ตำบลบ้านขาม อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ เป็นแห่งแรก การไปศึกษาดูงานครั้งนี้ทำให้คณะทำงานได้เรียนรู้การจัดทำกองทุนสวัสดิการชุมชนจากประสบการณ์จริง ทั้งในเรื่องกระบวนการตั้งกลุ่ม และการบริหารกลุ่ม หลังจากกลับจากการศึกษาดูงานที่บ้านขาม คณะทำงานได้กลับมาเล่าให้หลวงปู่สวน อุทัยแพน เจ้าอาวาสวัดป่าพังถึงกระบวนการทำงานของบ้านขาม หลวงปู่สวนสนใจและต้องการจะไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วย จึงได้ร่วมเดินทางไปกับคณะทำงานไปศึกษาดูงานที่กองทุนสวัสดิการชาวบ้านตำบลเปือย อำเภอลืออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ การไปศึกษาดูงานที่กองทุนสวัสดิการชาวบ้านตำบลเปือยทำให้คณะทำงานได้เรียนรู้เรื่องการจัดทำกองทุนสวัสดิการชุมชนวันละบาท โดยเฉพาะเรื่องกฎระเบียบ และการจัดสวัสดิการของกองทุน

“ได้ไปดูงานที่บ้านขาม ไปดูตำบลอื่นที่เขาทำได้ กว่าจะรวมกลุ่มกันได้ก็นานหลายเดือนเหมือนกัน”

คณะไปดูงานที่บ้านขาม จ.ชัยภูมิ ก่อนไปดูงานของทางพ่อประจวบ กลับมาก็มาเล่าให้หลวงปู่ว่ามีจริง มีการทำงานชัดเจน มาให้ข้อมูลทางหลวงปู่ หลวงปู่ก็อยากไปฟังด้วยว่ามันเป็นอย่างไร เลยพาคณะไปอีกครั้งหนึ่งที่ ต.เปือย อ.ลืออำนาจ จ.อำนาจเจริญ ที่นี้ก็มีพระด้วย ท่านก็จัดเป็นกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ หลายปีมีทุนเยอะหลายล้านบาท หลังจากนั้นก็มาปรับเป็นสวัสดิการออมวันละบาท พอดีไปมีนิทรรศการหลายอย่างเลยไปดูของเขา มีกฎกติกาต่างๆ ที่ทำมา มีกฎกติกาของหมู่บ้านด้วย

2.4 การหาข้อสรุปและกำหนดวิธีการจัดทำกองทุนสวัสดิการชุมชน

หลังจากกลับจากการศึกษาดูงานทั้ง 2 พื้นที่ คณะทำงานได้มาประชุมปรึกษาหารือกันว่าควรจะมีการจัดทำกองทุนสวัสดิการชุมชนในตำบลหรือไม่ ซึ่งคณะทำงานส่วนใหญ่เห็นด้วย รวมถึงพระสงฆ์ก็เห็นด้วย เนื่องจากกองทุนสวัสดิการชุมชนสามารถจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกได้ครอบคลุมทั้งเรื่องเกิด เจ็บ แก่ และตาย รวมถึงในเรื่องการศึกษา การประกอบอาชีพ และการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส และกลุ่มหรือกองทุนที่มีอยู่ในหมู่บ้านและ

ตำบล ส่วนใหญ่ยังจัดสวัสดิการไม่ครอบคลุมทุกเรื่อง เช่น กลุ่มฌาปนกิจ จะจัดสวัสดิการกรณีเสียชีวิตเท่านั้น กลุ่มออมทรัพย์ และกองทุนหมู่บ้าน จะเน้นการจัดสวัสดิการเงินกู้ยืมเป็นหลัก จึงตกลงและกำหนดวิธีการขั้นตอนการจัดทำกองทุนสวัสดิการชุมชนวันละบาทในตำบลวังแสง

“หลังจากไปดูงานมาก็มาประชุมกันอีกครั้งหนึ่ง หรือกันว่าเราจะทำดีหรือไม่ดี หรือกันที่วัด ส่วนใหญ่เห็นด้วย ทางคณะสงฆ์ก็เห็นด้วยว่าควรจะทำ”

“ไปดูงานก็ได้ความคิดว่าน่าจะดีกว่าฌาปนกิจหมู่บ้าน เพราะไม่ได้เกี่ยวกับการตายอย่างเดียว การเกิด เจ็บ แก่ การศึกษาก็ให้สวัสดิการ... คิดว่าดีกว่าการทำฌาปนกิจหมู่บ้าน เพราะเราได้ช่วยกันมากกว่าการตายอย่างเดียว”

2.5 ประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจเรื่องกองทุนสวัสดิการชุมชนกับชาวบ้าน

เมื่อได้ข้อสรุปร่วมกันที่จะจัดทำกองทุนสวัสดิการชุมชนในตำบล คณะทำงานจึงได้ทำการประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูลผลดีของการมีกองทุนสวัสดิการชุมชน และสิ่งที่จะได้รับเมื่อเป็นสมาชิกกองทุนกับชาวบ้าน โดยการจัดเวทีสร้างความเข้าใจกับชาวบ้านทั้ง 20 หมู่บ้าน ซึ่งการลงไปทำความเข้าใจในครั้งนี้ทำให้เกิดแกนนำในระดับหมู่บ้านที่มีความเข้าใจและนำความรู้เรื่องนี้ไปประชาสัมพันธ์ต่อ นอกจากการจัดเวทีสร้างความเข้าใจในระดับหมู่บ้านแล้ว ยังได้ทำการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่างๆ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ทางเสียงตามสาย การประชาสัมพันธ์ในงานบุญต่างๆ เป็นต้น

“จากนั้นก็ประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลกับชาวบ้าน แกนนำต่างๆ ตามหมู่บ้าน เป็นการลงพื้นที่ให้ข้อมูล ผลดีผลเสียเป็นอย่างไร เราทำแล้วจะได้อะไร มีตาราง มีแผนงานลงไปยังหมู่บ้านต่างๆ เสร็จจากประชาสัมพันธ์ก็นัดหมายที่หมู่บ้านว่าใครที่สนใจ ชาวบ้านก็ไปขยายผลต่อ”

2.6 จัดทำระเบียบข้อบังคับกองทุน

หลังจากทำการประชาสัมพันธ์เสร็จเรียบร้อยแล้ว คณะทำงานได้มีการประชุมปรึกษาหารือเพื่อวางแผนการทำงานร่วมกัน รวมถึงได้มีการจัดทำระเบียบข้อบังคับของกองทุน ซึ่งคณะทำงานได้นำระเบียบข้อบังคับของกองทุนสวัสดิการชาวบ้านตำบลเปือยมาปรับใช้ไปก่อน เพราะเห็นว่าเป็นระเบียบที่ชัดเจนและคณะทำงานไม่เคยมีประสบการณ์ด้านนี้ ซึ่งภายหลังเมื่อมีคณะกรรมการแล้วสามารถปรับแก้ได้ตามความเหมาะสมกับการทำงาน

“ดำเนินการครั้งแรกก็ระเบียบของคนอื่นมาก่อน เพราะเรายังไม่มีความรู้”

ระเบียบข้อบังคับของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสงที่จัดทำขึ้นประกอบด้วย 8 หมวด ได้แก่

หมวดที่ 1 ข้อความทั่วไป

ในหมวดนี้กำหนดเกี่ยวกับชื่อของกองทุน สถานที่ทำการกองทุน และคำนิยามที่ใช้ในระเบียบข้อบังคับนี้

ชื่อกองทุน “กองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง”

สถานที่ทำการของกองทุน วัดสุเนตชีชาวลย์ ตำบลวังแสง อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม

หมวดที่ 2 วัตถุประสงค์

ในหมวดนี้กำหนดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุน มีดังนี้

1. เพื่อจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกในเรื่องเกิด เจ็บ แก่ ตาย ผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากไร้ ในชุมชน ส่งเสริมอาชีพและการศึกษา รวมถึงการประกันเงินกู้ เงินฝากให้แก่สมาชิกในกรณีเสียชีวิต

2. เพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับเงิน พัฒนาคนให้มีคุณธรรมจริยธรรม

3. เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการพัฒนาคุณภาพชีวิต และความมั่นคงในชีวิตของคนตำบลวังแสง

หมวดที่ 3 สมาชิกภาพ และการขาดจากการเป็นสมาชิก

ในหมวดนี้กำหนดเกี่ยวกับการเข้าเป็นสมาชิก คุณสมบัติของสมาชิก วิธีการสมัครเป็นสมาชิก และการสิ้นสุดการเป็นสมาชิก ซึ่งจะกล่าวถึงในรายละเอียดต่อไป

หมวดที่ 4 เงินค่าสมัคร เงินออมสวัสดิการชุมชน

ในหมวดนี้กำหนดเกี่ยวกับจำนวนเงินค่าสมัคร เงินออมสวัสดิการ และวิธีการชำระเงินค่าสมัครและเงินออมสวัสดิการ ซึ่งจะกล่าวถึงในรายละเอียดต่อไป

หมวดที่ 5 การจ่ายเงินสวัสดิการแก่สมาชิก

ในหมวดนี้กำหนดเกี่ยวกับประเภทสวัสดิการที่กองทุนกำหนดจัดให้กับสมาชิก ซึ่งจะกล่าวถึงในรายละเอียดต่อไป

หมวดที่ 6 การขอรับเงินสวัสดิการชุมชน

ในหมวดนี้กำหนดเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ที่สมาชิกได้รับ กำหนดเวลาและวิธีการขอรับเงินสวัสดิการ และหลักฐานประกอบการขอรับสวัสดิการจากกองทุน ซึ่งจะกล่าวถึงในรายละเอียดต่อไป

หมวดที่ 7 สิทธิและหน้าที่ของสมาชิก

ในหมวดนี้กำหนดเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของสมาชิก โดยสมาชิกมีสิทธิ ดังนี้

- แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมของกองทุนต่อคณะกรรมการ เรียกร้องให้คณะกรรมการกระทำ หรือ งดเว้นกระทำเพื่อประโยชน์ของกองทุน หรือป้องกันความเสียหายอันจะเกิดขึ้นแก่กองทุน

- เข้าร่วมประชุมใหญ่ของกองทุน และมีสิทธิออกเสียงลงคะแนน
- ขอตรวจสอบบัญชี และเอกสารต่างๆ ของกองทุนเพื่อทราบผลการดำเนินงานของกองทุน

สมาชิกมีหน้าที่ ดังนี้

- ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกองทุน
- ชำระเงินออมสวัสดิการวันละ 1 บาท เป็นรายเดือน หรือ รายปี อย่างสม่ำเสมอ

- เก็บรักษาสมุดคู่ฝาก
- แจ้งการย้ายที่อยู่ เปลี่ยนชื่อ เปลี่ยนนามสกุล แก้วไขวัน เดือน ปี ของสมาชิก ต่อกรรมการภายใน 15 วัน นับตั้งแต่วันย้าย เปลี่ยนแปลงหรือแก้ไข

- แจ้งความประสงค์เปลี่ยนผู้รับผลประโยชน์

หมวดที่ 8 คณะกรรมการ

ในหมวดนี้กำหนดเกี่ยวกับที่มาของกรรมการ คุณสมบัติของกรรมการ การจัดโครงสร้างการทำงาน และการพ้นจากการเป็นกรรมการ ซึ่งจะกล่าวถึงในรายละเอียดต่อไป

2.7 เริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการ

หลังจากจัดทำระเบียบกองทุนเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงได้ทำการเปิดรับสมัครสมาชิกครั้งแรก ในระหว่างวันที่ 14-16 ตุลาคม พ.ศ. 2548 โดยมีชาวบ้านสนใจมาสมัครเป็นสมาชิกเริ่มแรก 251 คน หลังจากทำการรับสมัครสมาชิกเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงได้ทำการเลือกคณะกรรมการกองทุน เพื่อมาเป็นผู้บริหารจัดการกองทุน ซึ่งจะกล่าวถึงในรายละเอียดต่อไป

“ประกาศรับสมัครสมาชิกครั้งแรกในวันที่ 14-16 ตุลาคม 2548 มีคนสนใจสมัครเป็นสมาชิก 200 กว่าคน”

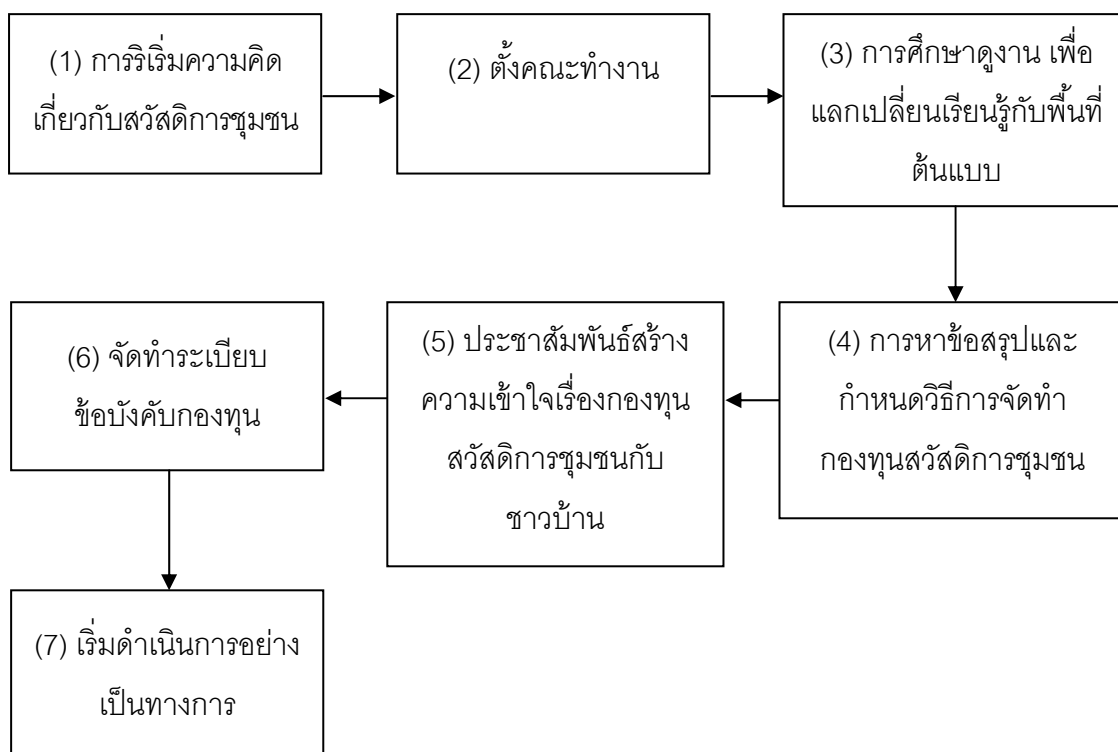
จากข้อมูลที่ปรากฏในเอกสารและระเบียบข้อบังคับกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสงระบุว่า วันที่ 15 ตุลาคม 2548 เป็นวันเริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการของกองทุน โดยให้ใช้ชื่อกองทุนว่า “กองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง” เนื่องจากได้รับคำแนะนำจากหลวงปู่สวน ซึ่งคำว่า “กองทุน” หมายถึง การรวมเงินเพื่อนำมาทำบุญร่วมกัน คำว่า “สัจจะ” หมายถึง ทุกคนที่เป็นสมาชิกต้องมีสัจจะในการออมเงินร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับคำพูดที่ว่า

“หลวงปู่ให้คำแนะนำว่าอาจให้ทำเป็นกองทุนสัจจะ กองบุญก็คือการทำบุญร่วมกัน สัจจะก็คือเรามีสัจจะร่วมกัน”

จากการศึกษาพบว่า กองบุญสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง เป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนที่จัดตั้งขึ้นมาจากความต้องการและความเห็นชอบร่วมกันของคนในชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างสวัสดิการโดยเฉพาะ โดยใช้การออมวันละบาทเป็นเครื่องมือให้คนในตำบลมาร่วมกลุ่มจัดสวัสดิการช่วยเหลือกันและกัน อาจสรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลทำให้เกิดการจัดตั้งกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสงขึ้น มีทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายใน ได้แก่ ผู้นำ คือ พระสงฆ์ นายก อบต. สมาชิก อบต. ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชน มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่ต้องการให้ชุมชนมีกองทุนสวัสดิการชุมชนที่จัดสวัสดิการครอบคลุมทุกเรื่อง จึงได้ร่วมมือกันจัดตั้งกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนขึ้นมา ถึงแม้ต้องใช้ระยะเวลาเตรียมการในการจัดตั้งกองทุนนานถึง 9 เดือน ก็ไม่ย่อท้อ ต่างก็ร่วมมือกันทำงานด้วยความตั้งใจ เสียสละ และอดทน เป็นการทำงานด้วยใจเพราะไม่มีค่าตอบแทน ประกอบกับตำบลยังไม่มีกลุ่มหรือกองทุนใดที่จัดสวัสดิการครอบคลุมทุกเรื่อง นอกจากนี้ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นความเอื้ออาทรต่อกัน การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การเคารพผู้อาวุโส และความศรัทธาต่อพระสงฆ์ ก็มีส่วนที่ทำให้เกิดการจัดตั้งกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนขึ้นมา เห็นได้จาก การตั้งชื่อของกองทุนที่ใช้ชื่อ กองบุญสัจจะสวัสดิการชุมชน เป็นการนำเอาหลักทางศาสนามาใช้ เพื่อให้คนรู้สึกว่าได้บุญ สำหรับปัจจัยภายนอก ได้แก่ การสนับสนุนส่งเสริมจากองค์กรภายนอก คือ การได้รับความรู้เรื่องสวัสดิการชุมชนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และการศึกษาดูงานจากพื้นที่ที่ได้จัดทำกองทุนสวัสดิการชุมชนมาก่อน เป็นการจุดประกายความคิดให้ผู้นำมาจัดทำกองทุนสวัสดิการชุมชนในตำบล โดยสามารถสรุปกระบวนการจัดตั้งกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสงได้ตามแผนภูมิที่ 4.1

แผนภูมิที่ 4.1

กระบวนการจัดตั้งกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง

ระยะที่สอง ระยะบริหารจัดการเพื่อสร้างสวัสดิการชุมชน

ในระยะบริหารจัดการเพื่อสร้างสวัสดิการชุมชนผู้ศึกษาได้แบ่งการอธิบายออกเป็น 4 เรื่อง ได้แก่ 1. การจัดโครงสร้างการทำงาน 2. การปรับปรุงระเบียบข้อบังคับ 3. การแสวงหาการสนับสนุน และ 4. ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดสวัสดิการ รายละเอียดดังนี้

1. การจัดโครงสร้างการทำงาน

จากการศึกษาพบว่า หลังจากทำการรับสมัครสมาชิกเสร็จเรียบร้อยแล้ว จนได้สมาชิกชุดแรกจำนวน 251 คน จึงได้จัดประชุมสมาชิกเพื่อเลือกคณะกรรมการ เพื่อมาเป็นผู้บริหารกองทุน ซึ่งคณะกรรมการมาจากตัวแทนแต่ละหมู่บ้าน รวม 26 คน โดยผู้จะเป็นคณะกรรมการต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง ดังนี้

- เป็นสมาชิกของกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง
- ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี
- ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
- มีอาชีพเป็นหลักฐานและฐานะมั่นคง
- เป็นผู้มั่งคั่งสาธารณะ เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

ข้อมูลที่ปรากฏในระเบียบข้อบังคับกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง กำหนดให้คณะกรรมการดำรงตำแหน่งวาระละ 2 ปี และเป็นได้ไม่เกิน 2 วาระติดต่อกัน โดยคณะกรรมการจะพ้นจากตำแหน่งเมื่อครบกำหนดตามวาระ เสียชีวิต ลาออก ที่ประชุมใหญ่มีมติให้ออก กระทำความผิดและถูกลงโทษตามกฎหมาย และขาดคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้น

ในส่วนของที่ปรึกษา ได้นิมนต์พระสงฆ์ และเหิรณายกองค์การบริหารส่วนตำบลวังแสง มาเป็นที่ปรึกษา เมื่อรวมคณะกรรมการและที่ปรึกษากองทุนมีทั้งหมด 29 คน

จากข้อมูลที่ปรากฏในเอกสารของกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง พบว่า คณะกรรมการมีการจัดโครงสร้างการทำงานออกเป็นฝ่ายต่างๆ ได้แก่ ประธาน รองประธาน เภรัญญิก เลขานุการ ฝ่ายทะเบียน ฝ่ายตรวจสอบ และฝ่ายประชาสัมพันธ์ สำหรับการแบ่งหน้าที่ของคณะกรรมการ จะใช้วิธีการปรึกษาหารือและจัดกันเองตามความเหมาะสมและความสามารถของกรรมการแต่ละคน ซึ่งสอดคล้องกับคำพูดที่ว่า

การจัดทีมการทำงาน หรือในที่ประชุมว่าควรมีฝ่ายต่างๆ หรือไม่ พอที่ประชุมเห็นด้วยว่าควรมีฝ่ายต่างๆ ช่วยกันบริหารจัดการ ก็เลยมีฝ่ายต่างๆ ขึ้นมาดูแลช่วยกัน มีฝ่ายการเงิน ฝ่ายเลขา ฝ่ายทะเบียน ฝ่ายตรวจสอบ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ใครจะอยู่ฝ่ายไหนใช้การเลือกกันเอง เช่น เภรัญญิก ดูจากความสือสตัย...

จากข้อมูลการสนทนาพบว่าแต่ละฝ่ายมีบทบาทแบ่งหน้าที่ ดังนี้

ประธาน มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบการบริหารงานของกองทุนให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและอยู่ในวัตถุประสงค์ของกองทุน เป็นประธานในการประชุมคณะกรรมการและในที่ประชุมใหญ่ของกองทุน ลงลายมือชื่อในเอกสารต่างๆ ในนามกองทุน เป็นตัวแทนของกองทุนในการติดต่อประสานงานกับบุคคลและหน่วยงานภายนอก รวมถึงเป็นผู้มอบสวัสดิการให้กับสมาชิก เช่น สวัสดิการตาย ประธานจะเป็นผู้มอบเงินสวัสดิการค่าทำศพให้กับญาติผู้ตายในคืนสวดศพ หรือในวันเผาศพ สวัสดิการการศึกษา เป็นผู้มอบทุนการศึกษาให้กับนักเรียนในวันมอบทุน เป็นต้น

รองประธาน มีหน้าที่ช่วยเหลืองานประธานกองบุญ ปฏิบัติหน้าที่แทนเมื่อประธานไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ และปฏิบัติงานตามที่ประธานมอบหมายให้

เลขานุการ มีหน้าที่จัดทำเอกสารการประชุมและรายงานการประชุมในการประชุมคณะกรรมการ และในการประชุมใหญ่ของกองบุญ ดูแลรักษาเอกสาร และรายงานการประชุมของกองบุญให้เรียบร้อยอยู่เสมอ รวมทั้งทำหน้าที่ในการติดต่อประสานงาน รับแจ้งเรื่อง และแจ้งนัดประชุมไปยังคณะกรรมการและสมาชิก

เหรัญญิก มีหน้าที่รับฝากเงินออมของสมาชิก จ่ายเงินสวัสดิการ จัดทำบัญชีเงินออมของสมาชิก และรายรับของกองบุญ จัดทำบัญชีเงินจ่ายสวัสดิการ และรายจ่ายของกองบุญ นำเงินออมของสมาชิกฝากธนาคารทุกเดือน และจัดทำสรุปรายรับและรายจ่ายของกองบุญประจำปี รวมทั้งจัดเก็บเอกสารหลักฐานต่างๆ เกี่ยวกับการเงินของกองบุญ

ฝ่ายทะเบียน มีหน้าที่จัดทำทะเบียนรายชื่อสมาชิก จัดเก็บทะเบียนรายชื่อและหลักฐานการสมัครเป็นสมาชิก

ฝ่ายตรวจสอบ มีหน้าที่กำกับดูแลการปฏิบัติงานภายในกองบุญให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีระบบการจัดทำรายงานทางการเงินที่มีความถูกต้อง มีการเปิดเผยข้อมูลต่อสมาชิก

ฝ่ายประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่เผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของกองบุญ เช่น การประกาศออกเสียงตายสาวยกเว้นวัน เวลาให้สมาชิกลูกมาออมเงิน และสมัครเป็นสมาชิกใหม่ กำหนดวันประชุมใหญ่ เป็นต้น มีหน้าที่ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของกองบุญ เพื่อให้คนในชุมชนได้รับรู้ถึงผลดีที่เป็นสมาชิกของกองบุญ เพื่อจะได้มาสมัครเป็นสมาชิกให้มากขึ้น

กรรมการ มีหน้าที่เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นในการประชุมของคณะกรรมการ กรรมการแต่ละหมู่บ้านมีหน้าที่รับฝากเงินออมของสมาชิกในหมู่บ้านของตน และรวบรวมนำมาฝากกับเหรัญญิกทุกวันๆที่ 15 ของเดือน จัดทำบัญชีเงินออมของสมาชิกในหมู่บ้าน รวบรวมหลักฐานของสมาชิกในหมู่บ้านที่ต้องการเบิกสวัสดิการส่งให้กับเหรัญญิก รวมถึงการรับสมัครสมาชิกใหม่ และรวบรวมใบสมัครสมาชิกลูกมาส่งต่อฝ่ายทะเบียน

นอกจากบทบาทหน้าที่หลักที่คณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ต้องปฏิบัติแล้ว หน้าที่หนึ่งที่คณะกรรมการทุกคนได้ร่วมกันปฏิบัติคือ การประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของกองบุญ ผลดีของการมีกองบุญ และสิ่งที่จะได้รับเมื่อเป็นสมาชิก ทั้งนี้ก็เพื่อต้องการให้คนในตำบลที่ยังไม่ได้เป็นสมาชิกให้เข้ามาเป็นสมาชิกกองบุญ ซึ่งคณะกรรมการคาดหวังที่จะให้ทุกคนในตำบลได้เข้ามาเป็นสมาชิกของกองบุญ

อาจสรุปได้ว่า การมอบหมายให้กรรมการแต่ละหมู่บ้านทำหน้าที่รับฝากเงินออม รับสมัครสมาชิกใหม่ รวบรวมหลักฐานของสมาชิกในการเบิกสวัสดิการ รวมถึงการทำหน้าที่อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนอันเป็นประโยชน์ต่อสมาชิก เป็นการกระจายอำนาจในการทำงาน และการอำนวยความสะดวกให้กับสมาชิก

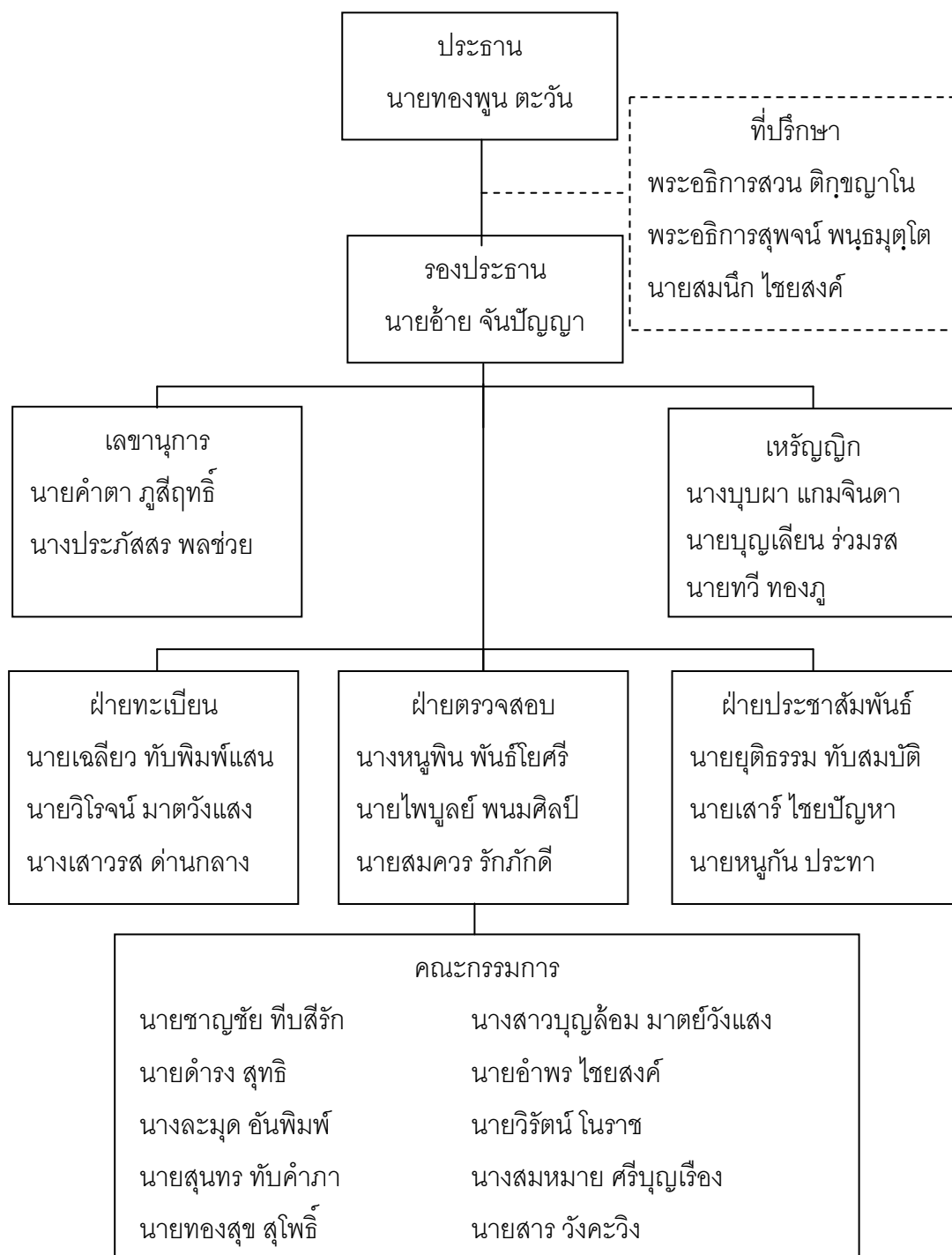
การประชุมประจำเดือนและการประชุมประจำปี

คณะกรรมการกองทุนจะมีการประชุมร่วมกันทุกวันที่ 15 ของเดือน เพื่อปรึกษาหารือในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกองทุน เช่น สวัสดิการที่จะจัดให้กับสมาชิกในกรณีประเภทสวัสดิการที่ต้องให้คณะกรรมการพิจารณาร่วมกัน ขอร้องเรียนของสมาชิก ปัญหาข้อขัดขัดในการดำเนินงาน เป็นต้น และหลังจากการประชุมจะมีการประชาสัมพันธ์ข้อสรุปในการประชุมให้สมาชิกได้รับทราบ และทุกเดือนตุลาคมของปี คณะกรรมการจะมีการประชุมเพื่อสรุปการดำเนินงานของกองทุนร่วมกัน เช่น สรุปจำนวนสมาชิก ยอดเงินของกองทุน ยอดเงินที่จ่ายสวัสดิการให้กับสมาชิก เป็นต้น รวมทั้งเพื่อปรึกษาหารือในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกองทุน เช่น การปรับเปลี่ยนและ/หรือปรับเปลี่ยนประเภทสวัสดิการ การวางแผนการดำเนินงานของกองทุน เป็นต้น

และจะมีการจัดประชุมใหญ่ประจำปี ละ 1 ครั้ง ในเดือนมีนาคม โดยคณะกรรมการจะเป็นผู้กำหนดวัน ในการประชุมใหญ่จะมีการแจ้งให้สมาชิกรับทราบผลการดำเนินงานของกองทุน ได้แก่ จำนวนสมาชิก จำนวนเงินกองทุน จำนวนเงินที่จ่ายสวัสดิการให้กับสมาชิก รวมทั้งการหารือในเรื่องต่างๆ เช่น การปรับแก้ระเบียบข้อบังคับของกองทุน การปรับเปลี่ยนและ/หรือปรับเปลี่ยนประเภทสวัสดิการ การเลือกคณะกรรมการใหม่ (กรณีคณะกรรมการหมดวาระ หรือมีคณะกรรมการพ้นจากตำแหน่ง) เป็นต้น

แผนภูมิที่ 4.2

โครงสร้างการทำงานของกองบุญสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง

ที่มา: “โครงสร้างการทำงานของกองบุญสัจจะสวัสดิการชุมชน ตำบลวังแสง”, โดย กองบุญสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง ข้อมูล ณ วันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552

2. การปรับปรุงระเบียบข้อบังคับ

จากการศึกษาพบว่า หลังจากที่ได้คณะกรรมการได้บริหารกองทุนไประยะหนึ่ง จึงได้จัดประชุมเพื่อพิจารณาปรับแก้ระเบียบข้อบังคับของกองทุนในบางเรื่องให้เหมาะสมสอดคล้องกับการดำเนินงานของกองทุน เนื่องจากระเบียบข้อบังคับที่ใช้ในระยะจัดตั้งกองทุนเป็นระเบียบที่ปรับมาจากระเบียบข้อบังคับของกองทุนสัจจะสวัสดิการชาวบ้านตำบลเปือย อำเภอสิเกาอำเภวจังหวัดอำนาจเจริญ ซึ่งหลังจากที่คณะกรรมการได้ดำเนินการปรับแก้ระเบียบข้อบังคับเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงได้เสนอให้สมาชิกพิจารณารับรองในการประชุมใหญ่

“...คณะกรรมการนำระเบียบของคนอื่นมาปรับเปลี่ยนใหม่ให้เป็นตามบริบทของตำบลวังแสง เข้าที่ประชุมใหญ่ก็เห็นด้วย”

ระเบียบข้อบังคับกองทุนที่ได้มีการปรับแก้ เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับการดำเนินงานของกองทุน มีดังนี้

3. การเป็นสมาชิกกองทุน

จากข้อมูลจากการสนทนาและข้อมูลที่ปรากฏในระเบียบข้อบังคับกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสงพบว่า กองทุนเปิดรับสมาชิกทุกเพศ ทุกวัย โดยไม่จำกัดอายุ แต่ต้องเป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในตำบลวังแสง ยกเว้นพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลวังแสง ถึงแม้จะมีภูมิลำเนาอยู่นอกตำบลวังแสง แต่เนื่องจากมาทำงานและทำประโยชน์ให้กับตำบลวังแสง จึงยกเว้นให้เป็นกรณีพิเศษ โดยผู้ประสงค์จะสมัครเป็นสมาชิกจะต้องยื่นใบสมัครต่อคณะกรรมการในวันเปิดรับสมัคร ซึ่งกองทุนจะเปิดรับสมัครสมาชิกในวันที่ 15 มีนาคมของทุกปี โดยสมาชิกสามารถเลือกสมัครได้ 2 วิธี คือ การสมัครกับกรรมการกองทุนประจำหมู่บ้านที่หมู่บ้าน และการมาสมัครที่ทำการกองทุน ผู้สมัครเป็นสมาชิกจะเป็นสมาชิกโดยสมบูรณ์เมื่อคณะกรรมการมีมติให้เป็นสมาชิก โดยผู้สมัครจะต้องเสียค่าสมัครเป็นสมาชิก 10 บาท เพื่อจัดทำสมุดคู่มือของสมาชิก และสมาชิกต้องออมเงินวันละ 1 บาท พอสิ้นเดือนจึงนำเงินมาฝากกับกองทุน สมาชิกคนใดขาดส่งเงินออมเกิน 3 เดือนติดต่อกันจะไม่มีสิทธิได้รับสวัสดิการและจะพ้นจากการเป็นสมาชิกกองทุน

“พนักงาน อบต. มาจากที่อื่นมาอยู่ มาจากจังหวัดอื่นก็มี พอได้เข้าประชุมของคณะกรรมการเห็นด้วยไหมว่าพนักงาน อบต. ทำงานที่ตำบลวังแสง ก็ควรจะให้เขายกเว้นไป พอคณะกรรมการยกเว้นให้พนักงาน อบต. ที่มาทำงานตรงนี้ได้”

กองทุนเปิดรับสมาชิกครั้งแรก ในวันที่ 14-16 ตุลาคม พ.ศ. 2548 หลังจากนั้นได้กำหนดเป็นระเบียบใหม่ โดยให้เปิดรับสมาชิกทุกวันที่ 15 มีนาคมของทุกปี ในแต่ละปีจะมีชาวบ้านที่สนใจมาสมัครเป็นสมาชิกกองทุนเพิ่มมากขึ้น การที่ในช่วงแรกมีชาวบ้านมาสมัครเป็น

สมาชิกไม่มากนัก เนื่องจากยังไม่เข้าใจเรื่องสวัสดิการชุมชน และมั่นใจการทำงานของกองทุน โดยเฉพาะด้านความมั่นคงยั่งยืนของกองทุน และบางส่วนเคยมีประสบการณ์กลุ่มผู้สูงอายุล้ม จึงยังไม่กล้าเข้ามาเป็นสมาชิกกองทุน รอดูไปก่อนว่ากองทุนจะดำเนินการไปได้หรือไม่ แต่คณะกรรมการก็ไม่ย่อท้อ เร่งทำการประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจการทำงานของกองทุนทั้งในระดับหมู่บ้าน และตำบล โดยการประชาสัมพันธ์ออกเสียงตามสาย แจกใบการประชุมของหมู่บ้าน และในงานประเพณีต่างๆ ของตำบล และจากการที่ชาวบ้านได้เห็นว่ากองทุนให้สวัสดิการกับสมาชิกจริง เช่น ชาวบ้านที่ไปร่วมงานศพเห็นคณะกรรมการนำเงินสวัสดิการค่าทำศพไปมอบให้คนในครอบครัวของสมาชิกที่เสียชีวิต เป็นต้น อีกทั้งหลวงปู่สรวง ซึ่งเป็นพระสงฆ์ที่ชาวบ้านเคารพศรัทธา ช่วยประชาสัมพันธ์บอกเล่าถึงประโยชน์ของกองทุนกับญาติโยม จึงทำให้ชาวบ้านมีความมั่นใจและมาสมัครเป็นสมาชิกกองทุนเพิ่มมากขึ้น

...เมื่อก่อนมีกลุ่มบางกลุ่มตั้งขึ้นมาแล้วล้ม เช่น ชมรมผู้สูงอายุ ไม่มีกติกาไม่มีข้อบังคับที่ชัดเจน ของเรามีข้อบังคับว่าจะต้องภายใน 6 เดือนถึงจะได้รับผลประโยชน์ ก็เลยเป็นความเชื่อมั่นของคนที่จะมาเป็นสมาชิกในปัจจุบัน แล้วการทำเราจะมีการประชาสัมพันธ์ เช่น การมอบเงินเราจะมอบที่หน้าศพ พี่น้องมาเยอะๆ ก็จะถามว่าเงินอะไรกัน เราก็บอกว่าเป็นเงินของกองทุน คนอื่นก็เห็นว่าทำจริงเห็นผลก็มีคนมาสมัครเรื่อยๆ

ตารางที่ 4.1

จำนวนสมาชิกกองทุน พ.ศ. 2548-2552

พ.ศ.	จำนวนสมาชิก (คน)
2548	251
2549	605
2550	819
2551	1,160
2552	1,517

ที่มา: “จำนวนสมาชิกกองทุนสัจจะสวัสดิการตำบลวังแสง ปี 2548-2552”, โดย กองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง ข้อมูล ณ วันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2552

ปัจจุบัน (เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2552) กองบุญมีสมาชิกจำนวน 1,517 คน คิดเป็นร้อยละ 25.78 ของจำนวนประชากรทั้งตำบล แบ่งออกเป็นชาย 675 คน หญิง 842 คน โดยเป็นสมาชิกที่อยู่ในวัยเด็กและเยาวชน (ตั้งแต่แรกเกิด-20 ปี) จำนวน 295 คน วัยผู้ใหญ่ (อายุ 21-59 ปี) จำนวน 750 คน และวัยสูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) จำนวน 472 คน สมาชิกจะกระจายอยู่ทั้ง 20 หมู่บ้าน และมีเจ้าหน้าที่ อบต.วังแสงเป็นสมาชิก จำนวน 18 คน

ตารางที่ 4.2

จำนวนสมาชิกกองบุญแต่ละหมู่บ้านเปรียบเทียบกับ
จำนวนประชากรทั้งหมดของหมู่บ้าน

หมู่บ้าน	จำนวนประชากร ทั้งหมด (คน)	จำนวนประชากรที่เป็น สมาชิกกองบุญ (คน)	ร้อยละ
หมู่ที่ 1 บ้านวังแสง	253	55	21.74
หมู่ที่ 2 บ้านคอนสาร	284	85	29.93
หมู่ที่ 3 บ้านขอนแก่น	391	90	23.02
หมู่ที่ 4 บ้านโนนเขวา	156	32	20.51
หมู่ที่ 5 บ้านตะคุ	257	95	36.96
หมู่ที่ 6 บ้านดอนก่อ	424	100	23.58
หมู่ที่ 7 บ้านหนองบัว	398	112	28.14
หมู่ที่ 8 บ้านโนนศรีบุญเรือง	349	70	20.06
หมู่ที่ 9 บ้านกกเหลียม	345	120	34.78
หมู่ที่ 10 บ้านหนองซอน	272	150	55.15
หมู่ที่ 11 บ้านโคกกลาง	427	65	15.22
หมู่ที่ 12 บ้านหนองแวง	270	110	40.74
หมู่ที่ 13 บ้านโนนสมบูรณ์	325	60	18.46
หมู่ที่ 14 บ้านแสงเจริญ	349	50	14.33
หมู่ที่ 15 บ้านโนนสวรรค์	114	20	17.54
หมู่ที่ 16 บ้านโคกศรีสมเด็จ	244	50	20.49
หมู่ที่ 17 บ้านคำแก่นคูณ	316	70	22.15

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

หมู่บ้าน	จำนวนประชากร ทั้งหมด (คน)	จำนวนประชากรที่เป็น สมาชิกกองทุน (คน)	ร้อยละ
หมู่ที่ 18 บ้านดอนไทรทอง	235	80	34.04
หมู่ที่ 19 บ้านสารพัฒนา	228	35	15.35
หมู่ที่ 20 บ้านวังทองพัฒนา	177	50	28.25
เจ้าหน้าที่ อบต.วังแสง		18	

ที่มา: “จำนวนสมาชิกกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง”, โดย กองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง ข้อมูล ณ วันที่ 4 กรกฎาคม 2552

4. การออมเงินของสมาชิก

จากข้อมูลจากการสนทนาและข้อมูลที่ปรากฏในระเบียบข้อบังคับกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสงพบว่า สมาชิกต้องออมเงินวันละหนึ่งบาท พอถึงสิ้นเดือนจึงนำมาฝากกับกองทุน โดยสามารถเลือกฝากเงินออมได้ 2 วิธี คือ การฝากเงินออมกับกรรมการกองทุนที่ทำหน้าที่รับฝากเงินออมในหมู่บ้าน และนำมาฝากกับเหรียญกษาปณ์ ที่ทำการกองทุน ในวันที่ 15 ของทุกเดือน โดยในช่วงแรกกองทุนให้สมาชิกรับเงินมาฝากกับกองทุนเป็นรายเดือนๆ ละ 30-31 บาท ต่อมาได้มีการปรับระเบียบใหม่ โดยสมาชิกสามารถฝากเงินออมได้ 2 แบบ คือ ออมเป็นรายเดือนๆ ละ 30-31 บาท และออมเป็นรายปีๆ ละ 365 บาท กรณีที่สมาชิกขาดส่งเงินออมต้องส่งเงินออมย้อนหลัง และต้องเสียค่าปรับ 5 บาทต่อเดือน สมาชิกขาดส่งเงินออมติดต่อกันได้ไม่เกิน 3 เดือน มิฉะนั้นจะไม่มีสิทธิได้รับสวัสดิการและจะพ้นจากการเป็นสมาชิกกองทุน และสมาชิกไม่มีสิทธิเรียกร้องเงินค่าสมัครและเงินออมวันละ 1 บาท คืนจากกองทุนได้

“การนำเงินมาออมแรกๆ ก็ออมวันละบาทเดือนก็ 30 บาท ต่อมามีปัญหาว่าบางคนอยากออมแบบไม่ต้องออมวันละบาทได้ไหมก็เป็นข้อมูลมาประชุมกัน นัดประชุมกรรมการว่าเราควรจะออมลักษณะไหนบ้าง ที่ประชุมบอกควรออมเป็น 2 แบบ คือออมรายเดือน และออม 1 ปี”

ในช่วงที่ผ่านมาเคยมีสมาชิกบางรายขาดส่งเงินออมเกิน 3 เดือนติดต่อกัน ทำให้ไม่มีสิทธิได้รับสวัสดิการและพ้นจากการเป็นสมาชิกกองทุน แต่เนื่องจากการดำเนินงานของกองทุนมีความยืดหยุ่น คณะกรรมการกองทุนจึงพิจารณาเหตุผลของการขาดส่งเป็นรายๆ ไป กรณีที่มีคณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่ตั้งใจขาดส่งเงินออม แต่เนื่องจากมีเหตุความจำเป็นจริงๆ

คณะกรรมการก็จะให้ส่งเงินออมย้อนหลังได้ และให้สิทธิได้รับสวัสดิการและเป็นสมาชิกของ กองบุญต่อไป การที่กองบุญมีความยืดหยุ่นในการดำเนินงาน เพราะต้องการรักษาสมาชิก และ ที่สำคัญคือ ไม่อยากให้คนออกจากระบบสวัสดิการของกองบุญ

“บางคนกรรมการก็ส่งสาร ไม่มาส่ง 3 เดือนแล้ว พอเดือนที่ 4 ก็ส่งย้อนหลัง... บางคนก็ไม่ได้อยู่ ไม่มีคนมาออกให้ เราก็ต้องการสมาชิกเหมือนกัน”

5. การบริหารจัดการเงินของกองบุญ

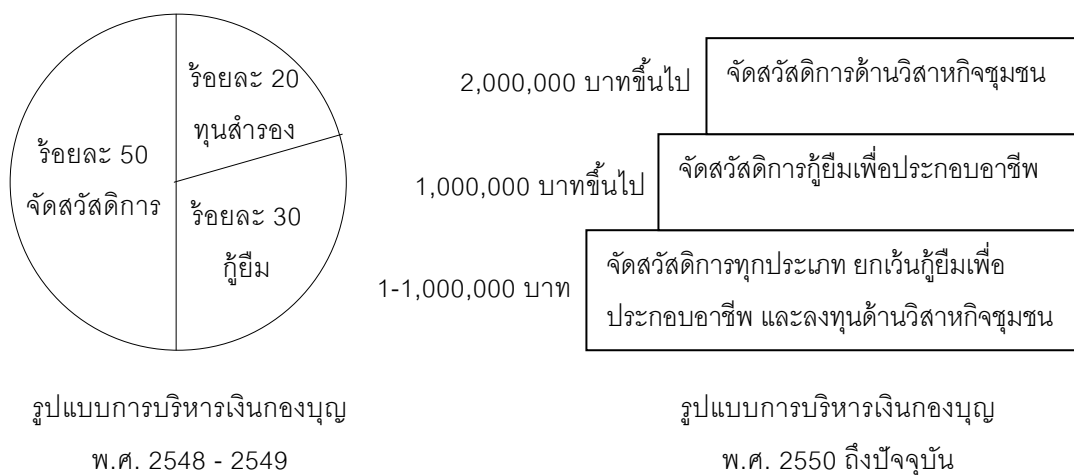
จากการศึกษาพบว่า ในระยะแรกการบริหารเงินของกองบุญให้วิธีการจัดสรรเงิน กองบุญออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ร้อยละ 50 จัดสวัสดิการให้กับสมาชิก ร้อยละ 30 เป็นทุนกู้ยืมในการประกอบอาชีพ กู้ยืมเพื่อศึกษา และเงินลงทุนในธุรกิจชุมชน และร้อยละ 20 เป็นทุนสำรอง การที่กองบุญจัดสรรเงินออกเป็นสัดส่วนนั้น มาจากการนำรูปแบบการบริหารของกองบุญสังจะ สวัสดิการชาวบ้านตำบลเปือยมาใช้ ต่อมาในปี พ.ศ. 2550 คณะกรรมการได้มีการปรับการบริหาร จัดการเงินกองบุญใหม่ โดยไม่จัดสรรเงินออกเป็นสัดส่วน แต่ใช้วิธีการกำหนดกรอบเงินที่จะใช้ ในการจัดสวัสดิการแต่ละประเภท กล่าวคือ กองบุญจะกันเงินจำนวน 1,000,000 บาท ไว้สำหรับ จัดสวัสดิการทุกประเภท ยกเว้นเรื่องการกู้ยืมเพื่อการประกอบอาชีพ และการลงทุนด้านวิสาหกิจ ชุมชน และเมื่อกองบุญมีเงินเกิน 1,000,000 บาท ถึงจะนำมาจัดสวัสดิการเรื่องกู้ยืม เพื่อการ ประกอบอาชีพ และเมื่อกองบุญมีเงินเกิน 2,000,000 บาท จึงจะนำมาจัดสวัสดิการด้านวิสาหกิจ ชุมชน แนวคิดสำคัญที่ทำให้กองบุญมีการบริหารจัดการเงินกองบุญในลักษณะนี้คือ ถ้ากองบุญมี เงินจำนวนน้อย แล้วนำไปให้สมาชิกกู้ยืม ซึ่งมีความเสี่ยงในเรื่องของการส่งเงินคืนของสมาชิก กลัวว่ากองบุญจะมีเงินไม่เพียงพอสำหรับจัดสวัสดิการประเภทอื่นให้กับสมาชิก สอดคล้องกับ คำพูดที่ว่า

“การให้ทุนกู้ยืมพวกเราคิดว่ากองทุนต้องโตก่อน ถ้าเรามีเงิน 1,000,000 บาท ก็ เอาเฉพาะเรื่องสวัสดิการอย่างเดียวก่อน ถ้าจะให้เป็นทุนก็กลัวเงินมันน้อยมันจะมีปัญหาเรื่อง สวัสดิการ หลังจากที่เรามีกองทุนเกิน 1,000,000 บาท เราจะให้สวัสดิการประกอบอาชีพ”

จากการศึกษาสามารถสรุปรูปแบบการบริหารจัดการเงินของกองบุญได้ตาม แผนภูมิที่ 4.3

แผนภูมิที่ 4.3

รูปแบบการบริหารจัดการเงินของกองทุน

เงินของกองทุนมาจากหลายแหล่ง ได้แก่ เงินออมของสมาชิก เงินสมัครเป็นสมาชิกแรกเข้า เงินสนับสนุนจากหน่วยงาน เงินบริจาค และรายได้จากดอกเบี้ย ยอดเงินรวมของกองทุนถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2552 มีเงินทั้งหมดจำนวน 1,450,000 บาท ส่วนใหญ่เป็นเงินออมจากสมาชิก โดยที่ผ่านมากองทุนเคยได้รับเงินสนับสนุนจากหน่วยงาน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลวังแสง จำนวน 400,000 บาท สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน จำนวน 100,000 บาท และพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 55,000 บาท โดยเงินของกองทุนทั้งหมดจะฝากไว้กับธนาคาร และจะให้เงินสำรองไว้กับเหรียญกษาปณ์ จำนวน 5,000 บาท เพื่อใช้จ่ายสวัสดิการในกรณีฉุกเฉิน

6. ประเภทสวัสดิการที่กองทุนกำหนดจัดให้กับสมาชิก

จากข้อมูลจากการสนทนาและข้อมูลที่ปรากฏในเอกสารและระเบียบข้อบังคับกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสงพบว่า สวัสดิการที่กองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง กำหนดจัดให้กับสมาชิกในช่วงแรก (ตุลาคม พ.ศ. 2548-ประมาณปลายปี พ.ศ. 2550) มี 9 ประเภท ซึ่งกองทุนได้ใช้ระเบียบเดียวกับระเบียบของกองทุนสัจจะสวัสดิการชาวบ้านตำบลเปือย โดยเมื่อเป็นสมาชิกครบ 180 วันจะได้รับสวัสดิการ ดังนี้

6.1 สวัสดิการเกิด จัดสวัสดิการรับขวัญเด็กเกิดใหม่ จำนวน 500 บาท สำหรับแม่ที่คลอดบุตร นอนโรงพยาบาลได้รับสวัสดิการคืนละ 100 บาท แต่ไม่เกิน 10 คืนต่อปี

6.2 สวัสดิการเจ็บป่วย จัดสวัสดิการเยี่ยมไข้ กรณีนอนโรงพยาบาลคืนละ 100 บาท แต่ไม่เกิน 10 คืนต่อปี

6.3 สวัสดิการผู้สูงอายุ จัดบำนาญผู้สูงอายุ ดังนี้

เป็นสมาชิกครบ 15 ปี อายุ 60 ปี ได้รับบำนาญเดือนละ 300 บาท
เป็นสมาชิกครบ 20 ปี อายุ 60 ปี ได้รับบำนาญเดือนละ 400 บาท
เป็นสมาชิกครบ 25 ปี อายุ 60 ปี ได้รับบำนาญเดือนละ 500 บาท
เป็นสมาชิกครบ 30 ปี อายุ 60 ปี ได้รับบำนาญเดือนละ 600 บาท
เป็นสมาชิกครบ 35 ปี อายุ 60 ปี ได้รับบำนาญเดือนละ 700 บาท
เป็นสมาชิกครบ 40 ปี อายุ 60 ปี ได้รับบำนาญเดือนละ 800 บาท
เป็นสมาชิกครบ 45 ปี อายุ 60 ปี ได้รับบำนาญเดือนละ 900 บาท
เป็นสมาชิกครบ 50 ปี อายุ 60 ปี ได้รับบำนาญเดือนละ 1,000 บาท
เป็นสมาชิกครบ 55 ปี อายุ 60 ปี ได้รับบำนาญเดือนละ 1,100 บาท
เป็นสมาชิกครบ 60 ปี อายุ 60 ปี ได้รับบำนาญเดือนละ 1,200 บาท

6.4 สวัสดิการตาย จัดสวัสดิการค่าทำศพ ดังนี้

เป็นสมาชิกครบ 180 วัน เสียชีวิตได้รับค่าทำศพ 2,500 บาท
เป็นสมาชิกครบ 365 วัน เสียชีวิตได้รับค่าทำศพ 5,000 บาท
เป็นสมาชิกครบ 730 วัน เสียชีวิตได้รับค่าทำศพ 10,000 บาท
เป็นสมาชิกครบ 1,460 วัน เสียชีวิตได้รับค่าทำศพ 15,000 บาท
เป็นสมาชิกครบ 2,920 วัน เสียชีวิตได้รับค่าทำศพ 20,000 บาท
เป็นสมาชิกครบ 5,840 วัน เสียชีวิตได้รับค่าทำศพ 30,000 บาท

6.5 สวัสดิการการศึกษา ดังนี้

1) ให้ทุนการศึกษากับลูกหลานสมาชิกที่ยากจน ทุนละ 500 บาท จำนวน 10

ทุนต่อปี

2) ให้เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา

6.6 สวัสดิการเงินกู้ ดังนี้

1) กู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพ

2) สวัสดิการประกันเงินกู้กรณีสมาชิกเสียชีวิต กองบุญจ่ายคืนเงินต้นให้กับ

สมาชิกที่กู้ในวงเงินไม่เกิน 30,000 บาท แต่ต้องกู้มาแล้วไม่น้อยกว่า 365 วัน และมีการผ่อนส่งสม่ำเสมอ

3) สวัสดิการผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากไร้ โดยกองทุนจ่ายเงินออมเพื่อสวัสดิการแทนผู้ด้อยโอกาส

4) สวัสดิการคนทำงาน (คณะกรรมการกองทุน) จ่ายค่าตอบแทน 130 บาทต่อครั้ง

5) สวัสดิการเงินฝาก สมาชิกเสียชีวิตจ่ายให้ 50% แต่ไม่เกินวงเงิน 15,000 บาท และมีการฝากสม่ำเสมอ

ต่อมาในปี พ.ศ. 2551 กองทุนได้มีการปรับปรุงประเภทสวัสดิการจาก 9 ประเภท 12 เรื่อง เป็น 17 ประเภท 21 เรื่อง และใช้เป็นระเบียบข้อบังคับที่ใช้ในการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกตั้งปี พ.ศ. 2551 ถึงปัจจุบัน โดยเหตุผลที่ทำให้กองทุนปรับเปลี่ยนประเภทสวัสดิการมาจากหลายสาเหตุประกอบกัน ได้แก่ จากความต้องการของสมาชิก จากความต้องการของคณะกรรมการที่ต้องการขยายประเภทสวัสดิการให้สามารถดูแลสมาชิกได้ครอบคลุมวิถีชีวิตมากยิ่งขึ้นรวมถึงเพื่อขยายฐานสมาชิกให้เพิ่มมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามการปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มประเภทสวัสดิการ คณะกรรมการฯ จะพิจารณาความเพียงพอของเงินกองทุนเป็นสำคัญ รวมถึงจะต้องได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกด้วย ดังคำพูดที่ว่า

“เหตุผลที่ปรับเปลี่ยนขึ้นมาจากความต้องการของสมาชิก ดูจากงบประมาณกองทุนดูทุนว่าจะสามารถปรับขึ้นได้หรือไม่ ถ้าเรามีทุนน้อยก็ไม่สามารถปรับได้ ทุนเราเติบโตจากวันละบาท มาเป็นหมื่น มาเป็นแสน มาเป็นล้านบาทก็เลยได้ปรับขึ้นมาตามทุนที่สามารถจะทำได้”

“เมื่อก่อนสวัสดิการอุบัติเหตุไม่มี เมื่อมีเหตุการณ์ขึ้นก็มาประชุมกัน เช่น ไฟฟ้าตาย เป็นอุบัติเหตุที่ตายแบบลักษณะพิเศษ ไม่ได้ตายแบบธรรมดาคือไม่ได้แก่ตาย หรือป่วยตาย เราก็ควรให้สวัสดิการเขา”

สำหรับวิธีการจัดสวัสดิการแต่ละประเภคนั้นมีความแตกต่างกัน สามารถแยกรายละเอียดของแต่ละประเภทได้ ดังนี้

1. สวัสดิการเกิด จัดสวัสดิการรับขวัญเด็กเกิดใหม่ จำนวน 500 บาท สำหรับแม่ที่คลอดบุตร นอนโรงพยาบาลได้รับสวัสดิการคืนละ 100 บาท แต่ไม่เกิน 12 คืนต่อปี

สวัสดิการเกิดเป็นสวัสดิการที่กองทุนจัดให้กับสมาชิกที่คลอดบุตรใหม่ โดยจัดสวัสดิการใน 2 เรื่อง คือ การรับขวัญเด็กเกิดใหม่ ถือว่าเป็นเงินขวัญถุงต้อนรับสมาชิกใหม่ และสวัสดิการให้กับแม่ที่คลอดบุตร เพื่อเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่าย และการสูญเสียรายได้ระหว่างที่นอนพักรักษาตัวที่โรงพยาบาล การเบิกเงินสวัสดิการให้สมาชิกลำบากฐาน ประกอบด้วย สูติบัตร และใบรับรองแพทย์ ยื่นกับคณะกรรมการกองทุนประจำหมู่บ้าน หรือ เภรณภูมิ เมื่อ

คณะกรรมการกองทุนตรวจสอบเอกสารหลักฐานและพิจารณาเห็นชอบแล้ว คณะกรรมการประจำหมู่บ้าน จะนำเงินสวัสดิการไปมอบให้กับสมาชิก หรือ สมาชิก หรือ ผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากสมาชิก จะมารับเงินสวัสดิการที่เหรียญด้วยตนเองก็ได้

2. สวัสดิการเจ็บป่วย จัดสวัสดิการเยี่ยมไข้ กรณีนอนโรงพยาบาลคืนละ 100 บาท แต่ไม่เกิน 12 คืนต่อปี

สวัสดิการเจ็บป่วยเป็นสวัสดิการที่กองทุนจัดให้กับสมาชิก เพื่อต้องการช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าเดินทางที่สมาชิกในครอบครัวต้องใช้เดินทางไปเยี่ยมไข้/เฝ้าไข้ รวมถึงเป็นการช่วยให้สมาชิกมีเงินใช้จ่ายระหว่างที่ไม่สามารถทำงานได้ เพราะต้องนอนรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาล โดยจะจ่ายสวัสดิการตามจำนวนคืนที่นอนรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาล คืนละ 100 บาท แต่ต้องไม่เกิน 12 คืนต่อปี การเบิกเงินสวัสดิการให้สมาชิกรับหลักฐาน คือ ใบรับรองแพทย์ ยื่นกับคณะกรรมการกองทุนประจำหมู่บ้าน เมื่อคณะกรรมการกองทุนตรวจสอบเอกสารหลักฐานและพิจารณาเห็นชอบแล้วคณะกรรมการประจำหมู่บ้าน จะนำเงินสวัสดิการไปมอบให้กับสมาชิก หรือ ผู้ที่สมาชิกมอบให้รับแทน โดยคณะกรรมการกองทุนประจำหมู่บ้านต้องแจ้งให้สมาชิกทราบทุกครั้งเมื่อจ่ายเงินสวัสดิการให้กับผู้รับแทนสมาชิก เพราะเคยมีผู้รับเงินแทนสมาชิกบางรายไม่นำเงินสวัสดิการที่คณะกรรมการกองทุนประจำหมู่บ้านไปให้สมาชิก ทำให้สมาชิกเข้าใจผิดว่าไม่ได้รับเงิน ถึงแม้ว่ากองทุนจะมีการเซ็นรับเงินก็ตาม แต่ก็ต้องแจ้งให้สมาชิกทราบด้วย

การจ่ายเงินสวัสดิการเจ็บป่วยจะจ่ายเดือนละ 2 ครั้ง คือ วันที่ 15 และ 30 ของเดือน การที่กองทุนกำหนดให้จ่ายเงินได้เดือนละ 2 ครั้ง เพื่อความสะดวกในการจัดการ และเป็นการแบ่งเบาภาระของเหรียญ เนื่องจากในระยะแรกกองทุนเปิดให้สมาชิกสามารถรับเงินสวัสดิการได้ทุกวัน ทำให้เหรียญซึ่งเป็นผู้ถือเงินสำหรับจ่ายสวัสดิการต้องมาจ่ายเงินสวัสดิการให้กับสมาชิก แม้บางครั้งต้องออกไปทำนาก็ต้องกลับมาดำเนินการให้

3. สวัสดิการผู้สูงอายุ จัดบำนาญผู้สูงอายุ ดังนี้

เป็นสมาชิกครบ 15 ปี อายุ 60 ปี ได้รับบำนาญเดือนละ 300 บาท

เป็นสมาชิกครบ 20 ปี อายุ 60 ปี ได้รับบำนาญเดือนละ 400 บาท

เป็นสมาชิกครบ 25 ปี อายุ 60 ปี ได้รับบำนาญเดือนละ 500 บาท

เป็นสมาชิกครบ 30 ปี อายุ 60 ปี ได้รับบำนาญเดือนละ 600 บาท

เป็นสมาชิกครบ 35 ปี อายุ 60 ปี ได้รับบำนาญเดือนละ 700 บาท

เป็นสมาชิกครบ 40 ปี อายุ 60 ปี ได้รับบำนาญเดือนละ 800 บาท

เป็นสมาชิกครบ 45 ปี อายุ 60 ปี ได้รับบำนาญเดือนละ 900 บาท

เป็นสมาชิกครบ 50 ปี อายุ 60 ปี ได้รับบำนาญเดือนละ 1,000 บาท

เป็นสมาชิกครบ 55 ปี อายุ 60 ปี ได้รับบำนาญเดือนละ 1,100 บาท

เป็นสมาชิกครบ 60 ปี อายุ 60 ปี ได้รับบำนาญเดือนละ 1,200 บาท

สวัสดิการผู้สูงอายุเป็นสวัสดิการที่จัดให้กับสมาชิกที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป เพื่อให้สมาชิกที่เป็นผู้สูงอายุ ซึ่งบางรายไม่มีรายได้ เพราะไม่มีงานทำหรือไม่สามารถทำงานได้ หรือมีรายได้แต่ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ ให้มีเงินใช้จ่ายในแต่ละเดือน ช่วยให้สมาชิกที่เป็นผู้สูงอายุมีชีวิตอยู่ได้โดยไม่ลำบากมากนัก โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ไม่มีลูกหลานดูแล โดยการจัดสวัสดิการบำนาญผู้สูงอายุจะจัดตามระเบียบของกองทุนดังที่ได้กล่าวถึงข้างต้น ปัจจุบันกองทุนยังไม่มีเงินจ่ายเงินบำนาญให้กับผู้สูงอายุ เพราะยังไม่มีสมาชิกคนใดที่เป็นสมาชิกครบ 15 ปี

4. สวัสดิการตาย จัดสวัสดิการค่าทำศพ ดังนี้

เป็นสมาชิกครบ 180 วัน เสียชีวิตได้รับค่าทำศพ 2,500 บาท

เป็นสมาชิกครบ 365 วัน เสียชีวิตได้รับค่าทำศพ 5,000 บาท

เป็นสมาชิกครบ 730 วัน เสียชีวิตได้รับค่าทำศพ 10,000 บาท

เป็นสมาชิกครบ 1,460 วัน เสียชีวิตได้รับค่าทำศพ 20,000 บาท

เป็นสมาชิกครบ 2,190 วัน เสียชีวิตได้รับค่าทำศพ 30,000 บาท

เป็นสมาชิกครบ 2,920 วัน เสียชีวิตได้รับค่าทำศพ 40,000 บาท

สวัสดิการตายเป็นสวัสดิการที่ช่วยสมทบค่าทำศพแก่สมาชิกที่เสียชีวิต เพราะเมื่อเสียชีวิตต้องมีค่าใช้จ่ายในการจัดงาน ไม่ว่าจะเป็นค่าโลงศพ ค่าอาหารเลี้ยงแขกที่มาร่วมงาน เงินทำบุญพระ ค่าเครื่องเสียง ค่าไฟ และอื่นๆอีกมากมาย เงินสวัสดิการในส่วนนี้จะช่วยแบ่งเบาภาระแก่ครอบครัวสมาชิกที่เสียชีวิต และตัวสมาชิกเองก็มั่นใจว่าเมื่อตนเสียชีวิตจะมีเงินทำศพ โดยไม่ต้องให้ครอบครัวเดือดร้อน การช่วยสมทบค่าทำศพแก่สมาชิกที่เสียชีวิตจะช่วยตามระเบียบของกองทุนดังที่ได้กล่าวถึงข้างต้น การเบิกเงินสวัสดิการให้บุคคลที่สมาชิกระบุให้เป็นผู้รับผลประโยชน์ นำหลักฐาน คือ มรณบัตร ยื่นกับคณะกรรมการกองทุนประจำหมู่บ้าน เมื่อคณะกรรมการกองทุนตรวจสอบเอกสารหลักฐานและพิจารณาเห็นชอบแล้วคณะกรรมการประจำหมู่บ้าน หรือ คณะกรรมการกองทุนจะนำเงินสวัสดิการไปมอบให้ในวันฌาปนกิจศพ

สวัสดิการตายเป็นสวัสดิการที่สมาชิกให้ความสนใจ โดยเฉพาะผู้สูงอายุ ทำให้มีผู้สูงอายุมาสมัครเป็นสมาชิกเป็นจำนวนมาก เพราะเป็นการสร้างหลักประกันว่าเมื่อตนเสียชีวิตแล้วจะมีเงินใช้จ่ายในการจัดงานศพ ซึ่งปัจจุบันเงินสมทบค่าทำศพที่กองทุนจ่ายให้กับ

สมาชิกสูงสุดอยู่ที่ศพละ 10,000 บาท ซึ่งหลังจากเดือนตุลาคม 2552 ไปแล้วกองทุนต้องจ่ายเงินสมทบค่าทำศพให้กับสมาชิกที่เสียชีวิตสูงสุดศพละ 20,000 บาท ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่มากขึ้นหนึ่งเท่าตัว คณะกรรมการกองทุนเห็นว่าจะทำให้กองทุนต้องรับภาระจ่ายเงินสวัสดิการจำนวนมากขึ้น ในขณะที่กองทุนยังมีเงินไม่มากนัก จึงได้มีการปรึกษารื้อกันเบื้องต้นว่าควรจะปรับลดวงเงินช่วยเหลือหรือไม่ เพื่อให้กองทุนสามารถอยู่ได้ แต่อย่างไรก็ตามก่อนการตัดสินใจปรับลดวงเงินสวัสดิการก็ต้องทำความเข้าใจกับสมาชิก โดยให้สมาชิกเห็นความสำคัญของการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การอยู่รอดของกองทุน มากกว่าประโยชน์ส่วนตัว โดยคณะกรรมการกองทุนจะดำเนินการปรึกษารื้อกันและให้สมาชิกเห็นชอบร่วมกันก่อนเดือนตุลาคม 2552 นี้

5. สวัสดิการการศึกษา กองทุนจัดสวัสดิการด้านการศึกษา ดังนี้

5.1 ให้ทุนการศึกษากับลูกหลานสมาชิกที่ยากจน เป็นทุนให้เปล่าเพื่อการศึกษา โดยคณะกรรมการกองทุนจะเป็นผู้พิจารณาลูกหลานสมาชิกที่ควรได้รับทุน ทุนละ 500 บาท จำนวน 5-10 ทุนต่อปี ซึ่งแต่ละปีอาจให้ทุนไม่เท่ากัน ทั้งนี้คณะกรรมการจะจัดตามความเหมาะสมกับจำนวนเงินที่กองทุนมี โดยสวัสดิการเรื่องนี้หลวงปู่สวนได้ร่วมในการให้ทุนการศึกษาด้วย ให้ปีละ 5 ทุนๆ 300 บาท

5.2 จัดเป็นทุนการศึกษา ให้กับเด็กนักเรียน (อนุบาลถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6) ทุกคนที่เป็นสมาชิก ทุนละ 300 บาทต่อปี แนวคิดที่ทำให้กองทุนจัดสวัสดิการนี้คือ เพื่อต้องการให้เด็กและเยาวชนมาเป็นสมาชิกเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะทำให้กองทุนมีสมาชิกครบ 3 วัย คือ วัยเด็กและเยาวชน วัยผู้ใหญ่ และวัยสูงอายุ เป็นการเพิ่มจำนวนสมาชิก และเงินที่จะสมทบเข้ากองทุน รวมถึงเป็นการสร้างสมดุลของสมาชิก เพราะถ้ามีแต่สมาชิกที่เป็นผู้สูงอายุ กองทุนต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดสวัสดิการสูง โดยเฉพาะกรณีการตาย และถ้าไม่มีเด็กและเยาวชนมาเป็นสมาชิกด้วยแล้วก็จะทำให้ไม่มีเงินสมทบเข้ากองทุน โดยการให้ทุนจะจัดให้ปีละ 1 ครั้ง คือในวันที่ 15 มีนาคมของทุกปี ซึ่งนอกจากจะเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เด็กและเยาวชนเข้ามาเป็นสมาชิกกองทุนแล้ว ยังเป็นการปลูกฝังนิสัยการออม การเอื้อเฟื้อช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและกันให้กับเด็กอีกด้วย

5.3 ให้เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา เป็นสวัสดิการที่กองทุนจัดเพื่อต้องการช่วยเหลือสมาชิกที่ไม่มีค่าใช้จ่ายสำหรับการศึกษาของลูกหลาน โดยเฉพาะในช่วงเปิดเทอม แม้ว่าปัจจุบันรัฐบาลจะมีโครงการเรียนฟรี แต่ก็จะมีค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่ต้องจ่ายเพิ่ม โดยสมาชิกที่ต้องการกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาให้มายื่นใบขอกู้กับคณะกรรมการกองทุนประจำหมู่บ้าน โดย

คณะกรรมการกองทุนจะเป็นผู้พิจารณาว่าสมควรให้กู้หรือไม่ ให้กู้ในวงเงินเท่าไร และต้องส่งเงินคืนเมื่อใด เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาจะไม่มีดอกเบี้ย

6. สวัสดิการเงินกู้ กองบุญจัดสวัสดิการเงินกู้ให้กับสมาชิก ดังนี้

6.1 กู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพ เป็นสวัสดิการที่กองทุนจัดให้กับสมาชิกที่ต้องการเงินทุนไปประกอบอาชีพ ทำให้สมาชิกไม่ต้องไปกู้ยืมเงินนอกระบบหรือเงินจากสถาบันการเงินอื่นที่มีอัตราดอกเบี้ยสูง โดยกองทุนคิดอัตราดอกเบี้ยไม่เกินร้อยละ 2 ต่อปี สมาชิกที่ต้องการกู้ยืมเงินเพื่อประกอบอาชีพให้มายื่นใบขอกู้กับคณะกรรมการกองทุนประจำหมู่บ้าน โดยคณะกรรมการกองทุนจะเป็นผู้พิจารณาว่าสมควรให้กู้หรือไม่ ให้กู้ในวงเงินเท่าไร และต้องส่งเงินคืนเมื่อใด กองบุญจะจัดสวัสดิการเงินกู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพ เมื่อกองทุนมีเงินเกิน 1,000,000 ขึ้นไป ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีสมาชิกมาขอกู้เงิน

6.2 ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกู้ยืมเพื่อเปลี่ยนสัญญาประจำปี เนื่องจากพอครบหนึ่งปีสมาชิกที่กู้เงินกองทุนหมู่บ้านทุกคนต้องส่งเงินคืนตามจำนวนเงินที่กู้มา ซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบการส่งเงินคืนของสมาชิก ที่ผ่านมามีสมาชิกหลายรายไม่มีเงินส่งคืน ทำให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านไม่สามารถปิดบัญชี และทำสัญญากู้ใหม่ได้ (เงินกู้ของกองทุนหมู่บ้านทำสัญญาปีต่อปี) ทำให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านต้องไปกู้ยืมเงินจากธนาคารหรือเงินนอกระบบมาสมทบให้ครบตามจำนวนเงินที่สมาชิกไม่สามารถส่งคืนได้ ซึ่งต้องเสียค่าดอกเบี้ยสูง คณะกรรมการกองทุน ซึ่งส่วนหนึ่งก็เป็นคณะกรรมการและสมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน รวมทั้งสมาชิกของกองทุนบางส่วนก็เป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน จึงต้องการช่วยเหลือซึ่งกันและกันจึงได้จัดให้มีสวัสดิการนี้ขึ้น โดยกองทุนจะคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 2 บาทต่อปี ซึ่งนอกจากจะเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระด้านดอกเบี้ยของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านแล้วยังทำให้กองทุนมีรายได้เพิ่มมากขึ้นด้วย ซึ่งที่ผ่านมากองทุนมีเงินรายได้จากดอกเบี้ยกว่า 100,000 บาท

6.3 สวัสดิการเงินกู้กรณีเสียชีวิต เป็นสวัสดิการที่กองทุนช่วยจ่ายคืนเงินต้นให้กับสมาชิกที่กู้เงินกับกองทุนเมื่อสมาชิกเสียชีวิต เพื่อเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของผู้ที่ต้องมารับใช้หนี้ต่อจากสมาชิกที่เสียชีวิต โดยกองทุนจะจ่ายในวงเงินไม่เกิน 20,000 บาท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่เป็นสมาชิก ดังนี้

เป็นสมาชิกครบ 730 วัน กองบุญจ่ายไม่เกิน 3,000 บาท โดยกองทุนช่วยคืนเงินต้นให้ แต่ทยอยจ่ายครั้งละ 500 บาทต่อเดือน

เป็นสมาชิกครบ 1,095 วัน กองบุญจ่ายไม่เกิน 5,000 บาท โดยกองบุญจ่ายคืนเงินต้นให้ แต่ทยอยจ่ายครั้งละ 1,000 บาทต่อเดือน

เป็นสมาชิกครบ 1,460 วัน กองบุญจ่ายไม่เกิน 8,000 บาท โดยกองบุญจ่ายคืนเงินต้นให้แต่ไม่เกินจำนวนที่กำหนด

เป็นสมาชิกครบ 1,825 วัน กองบุญจ่ายไม่เกิน 10,000 บาท โดยกองบุญจ่ายคืนเงินต้นให้แต่ไม่เกินจำนวนที่กำหนด

เป็นสมาชิกครบ 2,190 วัน กองบุญจ่ายไม่เกิน 20,000 บาท โดยกองบุญจ่ายคืนเงินต้นให้แต่ไม่เกินจำนวนที่กำหนด

โดยคณะกรรมการกองบุญจะเป็นผู้พิจารณาจำนวนเงินที่จะช่วยเหลือสมาชิกแต่ละรายตามความเหมาะสม

7. สวัสดิการผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากไร้ เป็นสวัสดิการที่กองบุญจัดเพื่อช่วยเหลือดูแลคนในตำบลนอกเหนือจากสมาชิก คนในตำบลบางคนไม่สามารถเข้ามาเป็นสมาชิกของกองบุญได้ เนื่องจากไม่มีกำลังทรัพย์ในการจ่ายออมเงินแต่ละเดือน โดยคณะกรรมการกองบุญจะเป็นผู้พิจารณาสวัสดิการที่ควรจัดให้กับผู้ด้อยโอกาสแต่ละราย โดยใช้ฐานข้อมูลจาก อบต. วังแสง ที่มีการสำรวจจำนวนผู้ด้อยโอกาสทุกปี ประกอบกับสภาพความเป็นจริงของผู้ด้อยโอกาสแต่ละราย สวัสดิการที่จัดให้ เช่น การจัดหาอาหารเครื่องนุ่งห่มให้ การช่วยซ่อมแซมบ้าน การจ่ายเงินออมเข้ากองบุญให้ โดยการจ่ายเงินออมให้จะพิจารณาเป็นรายเดือนหรือปี ถ้าเดือนหรือปีที่สามารถจ่ายเองได้ขอให้จ่ายเงินออมเอง แต่ถ้าไม่สามารถจ่ายได้กองบุญจะช่วยจ่ายแทนให้ ทั้งนี้ก็เพื่อต้องการให้ผู้ด้อยโอกาสได้รับสวัสดิการที่กองบุญจัดเหมือนกับสมาชิกคนอื่น ซึ่งในเรื่องนี้ทางกองบุญได้มีการเชื่อมโยงการทำงานร่วมกับการจัดสวัสดิการของ อบต.วังแสง โดยการขอหักเงินจากเบี้ยยังชีพที่ อบต. จัดให้กับผู้ด้อยโอกาสเดือนละ 30-31 บาท มาออมกับกองบุญ เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสได้รับสวัสดิการที่มากกว่าเงินช่วยเหลือรายเดือน แต่ทั้งนี้ก็ต้องขึ้นอยู่กับความยินยอมของผู้ด้อยโอกาสด้วยว่าต้องการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกองบุญหรือไม่

8. สวัสดิการช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติและสาธารณภัยพิบัติต่างๆ เป็นสวัสดิการที่จัดเพื่อช่วยเหลือเมื่อสมาชิกประสบภัยพิบัติต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นไฟไหม้บ้าน น้ำท่วม พายุพัดบ้านพัง เพราะเมื่อประสบภัยแล้วจะทำให้ได้รับความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สิน กองบุญจึงต้องการช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายต่างๆ และเป็นการช่วยเหลือดูแลกันยามเดือดร้อน โดยคณะกรรมการกองบุญจะเป็นผู้พิจารณาสวัสดิการที่ควรจัดให้กับสมาชิกที่ประสบภัยแต่ละราย

ตามความเหมาะสม เช่น การช่วยเหลือค่าซ่อมแซมบ้าน การจัดเครื่องอุปโภคบริโภคให้ โดยการ จัดจะไม่จัดซ้ำกับที่ อบต. จัดให้แล้ว

9. สวัสดิการช่วยเหลือกรณีประสบอุบัติเหตุที่รุนแรง เป็นสวัสดิการที่จัดเพื่อช่วยเหลือเมื่อสมาชิกประสบอุบัติเหตุ เช่น ไฟผ่า รถชน จนทำให้ถึงแก่ความตายหรือทุพพลภาพ ซึ่งคณะกรรมการเห็นว่าเป็นการตายแบบพิเศษ หรือ ตายแบบกระทันหัน จึงควรมีการจัดสวัสดิการให้การช่วยเหลือ โดยคณะกรรมการกองทุนจะเป็นผู้พิจารณาสวัสดิการที่ควรจัดให้กับสมาชิกที่ประสบอุบัติเหตุแต่ละรายตามความเหมาะสม และจะไม่จัดซ้ำซ้อนกับสวัสดิการที่สมาชิกได้รับอยู่แล้ว

10. สวัสดิการสาธารณประโยชน์ เป็นสวัสดิการที่จัดเพื่อพัฒนาสาธารณประโยชน์ในตำบล เช่น การสมทบเงินค่าซ่อมแซมอาคารสาธารณะ พัฒนาดถนนในหมู่บ้าน โดยคณะกรรมการกองทุนจะเป็นผู้พิจารณาสวัสดิการที่ควรจัดในแต่ละปี โดยจะคำนึงถึงความจำเป็นและประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ

11. สวัสดิการงานประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นสวัสดิการที่จัดเพื่อสนับสนุนการจัดงานประเพณีที่สำคัญของตำบล เช่น วันสงกรานต์ วันผู้สูงอายุ วันเข้าพรรษา โดยการสมทบเงินในการจัดงาน การซื้อของขวัญให้กับผู้สูงอายุในวันผู้สูงอายุ ฯลฯ โดยคณะกรรมการกองทุนจะเป็นผู้พิจารณาว่าแต่ละปีควรสนับสนุนประเพณีใดบ้าง จำนวนเงินที่จะสมทบเท่าไร การที่กองทุนจัดให้มีสวัสดิการนี้ก็เพื่อเป็นการส่งเสริมและช่วยกันรักษาประเพณีที่สำคัญของท้องถิ่นเอาไว้

12. สวัสดิการส่งเสริมสุขภาพ แนวคิดที่ทำให้กองทุนจัดสวัสดิการนี้คือ เพื่อให้สมาชิกและคนในตำบลมีสุขภาพที่ดี ได้รับการบำบัดรักษาเมื่อยามเจ็บป่วยโดยหมอพื้นบ้านในตำบล เพื่อต้องการฟื้นฟูมิปัญญาในการรักษาของหมอพื้นบ้านด้วยสมุนไพร รวมถึงการเป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับคนรุ่นหลัง แม้ปัจจุบันในตำบลวังแสงจะมีการรักษาด้วยหมอพื้นบ้านและสมุนไพรอยู่บ้าง แต่ก็ยังไม่เป็นระบบ และถ้ายิ่งนานวันไม่มีการฟื้นฟูเรื่องนี้ขึ้นมา ก็อาจจะทำให้ภูมิปัญญาที่ดีของท้องถิ่นหายไปพร้อมกับคนรุ่นเก่าที่ตายไปก็เป็นไปได้ ทางกองทุนจึงได้ร่วมมือกับ อบต.วังแสงในการดำเนินการจัดสวัสดิการเรื่องนี้อย่างจริงจัง โดยเริ่มจากการสำรวจหมอพื้นบ้านที่มีอยู่ในตำบล ทั้งหมอที่ชำนาญด้านเส้น กระดูก ข้อ เอ็น ด้านพิษจากสัตว์ ด้านสมุนไพร ฯลฯ จากนั้นก็ให้ประชาคมรับรองว่าใครเป็นหมอพื้นบ้านบ้าง ซึ่งนอกจากการประชาคมแล้วได้มีการตั้งคณะกรรมการกลั่นกรอง ซึ่งได้เชิญอาจารย์ที่มีความรู้ความชำนาญด้านสุขภาพจากมหาวิทยาลัยมหาสารคามมาร่วมเป็นคณะกรรมการฯ ด้วย เพื่อตรวจสอบร่วมกันอีก

ครั้งหนึ่งให้แน่ใจว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ/เป็นหมอพื้นบ้านจริงๆ โดย อบต. วังแสงได้ออกหนังสือรับรองให้กับหมอพื้นบ้านที่ผ่านมากลั่นกรองรวม 63 คน จากนั้นได้เชิญหมอพื้นบ้านมาประชุมเพื่อทำความเข้าใจและจัดระบบในการรักษาร่วมกัน โดยมีการจัดตารางเวรหมอพื้นบ้านที่จะมาให้การรักษาชาวบ้านที่เจ็บป่วยที่ “ศูนย์บำบัดทุกข์สร้างสุขภาพชุมชนตำบลวังแสง” ซึ่งเป็นสถานที่ที่ อบต. วังแสงจัดให้เป็นอาคารอยู่ในบริเวณ อบต. วันละ 3 คน โดยให้หมอเลือกกันเองทำงานเต็มเวลาตั้งแต่ 08.30-16.00 น. เนื่องจากศูนย์ฯ เพิ่งเปิดให้บริการรักษาอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2552 จึงทดลองให้บริการรักษา 3 วันต่อสัปดาห์ ได้แก่ วันจันทร์ พุธ และพฤหัสบดี ในกรณีที่มิชชาวบ้านเจ็บป่วยมารักษาแล้วหมอพื้นบ้านที่มีความชำนาญในการรักษาโรคนั้นไม่อยู่ที่ศูนย์ฯ ทางศูนย์ฯ จะส่งต่อไปรักษาที่บ้านของหมอพื้นบ้าน ศูนย์ฯ จะไม่เก็บเงินค่ารักษาจากคนไข้ แต่ส่วนใหญ่คนไข้จะจ่ายเป็นค่าครูให้กับหมอพื้นบ้านเอง

และเพื่อให้การดำเนินการของศูนย์บำบัดทุกข์สร้างสุขภาพชุมชนตำบลวังแสงสามารถดำเนินการได้อย่างมีระบบ สามารถรักษาดูแลคนในตำบลได้อย่างมีคุณภาพ จึงได้มีการตั้งคณะกรรมการศูนย์ฯ ขึ้นมา เพื่อทำหน้าที่บริหารงานของศูนย์ฯ ประสานการทำงานกับสถานีอนามัย โรงพยาบาล หน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลและส่งเสริมด้านสุขภาพ รวมถึงสถาบันการศึกษา เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาศักยภาพในการรักษาของหมอพื้นบ้านให้มีคุณภาพมากขึ้น

กองทุนจัดสวัสดิการให้กับหมอพื้นบ้าน โดยให้สวัสดิการหมอพื้นบ้านที่มาทำการรักษาที่ศูนย์ฯ คนละ 100 บาทต่อวัน เป็นการช่วยค่าเดินทางมาที่ศูนย์ฯ (กองทุนร่วมกับ อบต. ในการจ่ายสวัสดิการ) กองทุนได้ให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการเรื่องนี้เป็นอย่างมาก เพราะเมื่อคนในตำบลมีสุขภาพที่ดี ก็จะไม่เจ็บป่วย หรือเมื่อเจ็บป่วยก็มีหมอพื้นบ้านรักษาให้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ถือเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระรายจ่ายสวัสดิการที่กองทุนต้องจ่ายให้กับสมาชิกอีกทางหนึ่ง

1. สวัสดิการส่งเสริมการดูแลสุขภาพภรรยารวมชาติและสิ่งแวดล้อม สวัสดิการที่จัด เช่น การซื้อกล้าไม้เพื่อปลูกทดแทน การปลูกสมุนไพร โดยคณะกรรมการกองทุนจะเป็นผู้พิจารณาสวัสดิการที่ควรจัดในแต่ละปี

2. สวัสดิการทางด้านศาสนา เป็นสวัสดิการที่จัดเพื่อทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา โดยคณะกรรมการกองทุนจะเป็นผู้พิจารณาสวัสดิการที่ควรจัดในแต่ละปีตามความเหมาะสมและความจำเป็น เช่น การสมทบค่าซ่อมแซมศาลาการเปรียญ หลังคาโบสถ์ เป็นต้น

3. สวัสดิการด้านวิสาหกิจชุมชน เป็นสวัสดิการที่กองทุนตั้งประเภทสวัสดิการเอาไว้ แต่ปัจจุบันยังไม่ได้จัด เนื่องจากกองทุนกำหนดเอาไว้ว่าจะจัดเมื่อกองทุนมีเงินเกิน 2,000,000 บาทขึ้นไป เนื่องจากการลงทุนทำวิสาหกิจชุมชนต้องใช้ทุนค่อนข้างสูง ถ้ากองทุนมีเงินไม่มากพอ แล้วยังนำไปลงทุนทำวิสาหกิจชุมชน กลัวว่าจะส่งผลกระทบกับการจัดสวัสดิการประเภทอื่น สำหรับวิสาหกิจชุมชนที่กองทุนจะลงทุนทำคณะกรรมการกองทุนจะได้มีการปรึกษาหารือกันอีกครั้งเมื่อกองทุนมีเงินตามจำนวนที่กำหนด

4. สวัสดิการคนทำงาน เป็นสวัสดิการที่จัดให้กับคณะกรรมการกองทุน เนื่องจากการทำงานของคณะกรรมการเป็นการทำงานด้วยใจ ด้วยความเสียสละ ไม่มีเงินเดือน และยังต้องสละเวลาทำงานของตนเองมาทำงานให้กับกองทุน จึงได้จัดให้มีสวัสดิการนี้ขึ้น โดยการให้ค่าตอบแทนคนละ 130 บาทต่อครั้ง หรือก็คือเดือนละ 1 ครั้ง เพราะคณะกรรมการจะต้องมาประชุม และส่งเงินออมทุกเดือน แม้กองทุนจะมีการจัดสวัสดิการให้แต่คณะกรรมการส่วนใหญ่ไม่ขอรับค่าตอบแทน ยกเว้นคณะกรรมการบางท่านที่ต้องเดินทางไกล หรือ ต้องนำเงินออมของสมาชิกไปฝากธนาคาร เช่น เหมัญญิก ก็จะได้รับเป็นค่าน้ำมันรถแต่จะรับไม่เต็ม 130 บาท บางท่านรับ 50 บาท หรือ 100 บาท แล้วแต่ความประสงค์ การที่คณะกรรมการส่วนใหญ่ไม่ขอรับค่าตอบแทน เพราะเห็นว่ากองทุนที่ตั้งไม่ยากให้มีรายจ่ายเพิ่มขึ้น และการมาทำงานก็มาด้วยความสมัครใจและเต็มใจ

อาจสรุปได้ว่าการที่กองทุนกำหนดประเภทสวัสดิการที่จัดให้กับสมาชิกและคนในชุมชนไว้ถึง 17 ประเภท 21 เรื่อง เพราะต้องการให้สมาชิกและคนในชุมชนได้มีสวัสดิการที่ครอบคลุมวิถีชีวิต รวมทั้งเพื่อเป็นการกระตุ้นให้คนในชุมชนมาเป็นสมาชิกกองทุนเพิ่มมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะมีการกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ในการจัดสวัสดิการแต่ละประเภทไว้อย่างชัดเจน แต่ถ้าการจัดสวัสดิการตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดส่งผลทำให้กองทุนต้องรับภาระจ่ายเงินสวัสดิการจำนวนมากขึ้น จนอาจทำให้กองทุนมีเงินไม่เพียงพอในการจ่ายสวัสดิการ คณะกรรมการกองทุนก็จะพิจารณาปรับเปลี่ยนประเภทและหลักเกณฑ์การจัดสวัสดิการให้สอดคล้องกับขีดความสามารถของกองทุน ทั้งนี้ก่อนการปรับเปลี่ยนประเภทและหลักเกณฑ์การจัดสวัสดิการจะต้องมีการทำความเข้าใจกับสมาชิกถึงเหตุผลในการปรับเปลี่ยนให้เข้าใจตรงกันเสียก่อน

สำหรับปัญหาที่พบในการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก ได้แก่ สมาชิกไม่ได้รับเงินสวัสดิการที่กองทุนจ่ายให้ เนื่องจากมอบหมายให้ผู้อื่นมารับแทน แต่ผู้ที่มารับแทนไม่นำเงินสวัสดิการที่ได้รับไปให้สมาชิก ดังนั้นเพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์ขึ้นอีก การมอบเงินสวัสดิการให้กับ

สมาชิกคณะกรรมการกองทุนประจำหมู่บ้านจะเป็นผู้ไปมอบให้ถึงบ้าน หรือถ้าให้คนในครอบครัวเป็นผู้รับแทน จะต้องแจ้งให้สมาชิกทราบทุกครั้ง

7. การแสวงหาการสนับสนุน

จากการศึกษาพบว่า กองบุญสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง ได้แสวงหาการสนับสนุนจากทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชน เพื่อให้กองทุนเติบโตมีความมั่นคงและสามารถจัดสวัสดิการดูแลสมาชิกและคนในชุมชนได้ตามประเภทสวัสดิการที่กำหนด โดยกิจกรรมที่กองทุนได้ดำเนินการมีดังนี้

7.1 การประสานเชื่อมโยการทำงานกับ อบต. วังแสง อบต. เป็นหน่วยงานท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ชิดชาวบ้านมากที่สุดและมีหน้าที่ในการจัดสวัสดิการให้กับคนในตำบล ด้วยเหตุนี้ทางคณะกรรมการกองทุนจึงได้เข้าไปประสานการทำงานกับ อบต. วังแสง และได้รับการสนับสนุนจาก อบต. วังแสง เป็นอย่างดี เนื่องจาก อบต. วังแสง เห็นว่าการจัดสวัสดิการชุมชนเป็นเรื่องที่ดี ที่ทำให้คนในตำบลได้รับสวัสดิการตั้งแต่เกิดจนตาย และ อบต. เองก็มีหน้าที่จัดสวัสดิการให้กับคนในตำบล ในเมื่อชาวบ้านมีการรวมกลุ่มกันจัดทำสวัสดิการชุมชน ทาง อบต. ก็ควรเข้าไปเสริมหนุนการที่ อบต. วังแสง เข้าใจและเห็นความสำคัญของการจัดสวัสดิการชุมชน เพราะนายก อบต. วังแสง และสมาชิก อบต. วังแสง หลายท่าน ได้เป็นคณะทำงานที่ดำเนินการให้เกิดการจัดตั้งกองทุนขึ้นมา รวมทั้งได้เป็นที่ปรึกษาและคณะกรรมการของกองทุน จึงทำให้มีความเข้าใจเรื่องนี้เป็นอย่างดี โดย อบต. วังแสง และกองทุน ได้จัดทำบันทึกความร่วมมือในการดำเนินการจัดสวัสดิการชุมชนร่วมกัน และ อบต. วังแสง ได้สนับสนุนการทำงานของกองทุน ได้แก่ บรรจุเรื่องสวัสดิการชุมชนในแผนของ อบต. โดยสนับสนุนงบประมาณสมทบกองทุนไม่ต่ำกว่าปีละ 100,000 บาท โดยได้ให้การสนับสนุนมาตั้งแต่ปี 2549 ถึงปัจจุบัน รวมเป็นเงิน 400,000 บาท และมีแผนที่จะให้การสนับสนุนทุกปี นอกจากนี้ยังให้เจ้าหน้าที่ อบต. มาช่วยในการจัดทำบัญชี สรุปยอดรายรับ รายจ่ายประจำปีของกองทุน ให้กองทุนใช้ฐานข้อมูลของ อบต. ได้ เช่น ฐานข้อมูลผู้ด้อยโอกาส ส่งเสริมให้ผู้ด้อยโอกาสได้เข้าไปเป็นสมาชิกกองทุน โดยการหักเงินจากเบี้ยยังชีพที่ อบต. จัดให้กับผู้ด้อยโอกาสเดือนละ 30-31 บาท มาออกมกับกองทุน รวมทั้งร่วมดำเนินการในการจัดสวัสดิการส่งเสริมสุขภาพกับกองทุน

การทำงานร่วมกันระหว่างกองทุนกับ อบต. ส่งผลทำให้คนในตำบลสามารถเข้ามาสู่ระบบสวัสดิการชุมชนมากขึ้น โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งทำให้การจัดสวัสดิการบางประเภทสามารถดำเนินการไปได้อย่างราบรื่น เช่น สวัสดิการด้านสุขภาพ เพราะถ้ากองทุน

ดำเนินการตามลำพังโดยไม่ได้ประสานการทำงานกับ อบต. การจัดสวัสดิการด้านสุขภาพคงไม่สามารถดำเนินการได้เร็วขนาดนี้

7.2 การประสานเชื่อมโยงการทำงานกับหน่วยงานภายนอก เพื่อสนับสนุนการจัดสวัสดิการของกองทุน ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการประสานการทำงานและได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) จำนวน 100,000 บาท และพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 55,000 บาท

7.3 การขอรับรองเป็นองค์กรสวัสดิการชุมชน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 (ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550) กองบุญได้ยื่นขอรับรองเป็นองค์กรสวัสดิการชุมชน และได้รับการรับรองเมื่อเดือนมิถุนายน 2551 ปัจจุบันอยู่ระหว่างการเสนอโครงการเพื่อขอรับเงินอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม

8. ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดสวัสดิการ

จากการศึกษาพบว่า ตั้งแต่ก่อตั้งกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสงมาจนถึงปัจจุบัน (กรกฎาคม 2552) กองบุญได้จัดสวัสดิการให้กับสมาชิกและคนในชุมชน รวมทั้งหมด 630 คน รวมเป็นเงิน 738,465 บาท แยกออกเป็นประเภทสวัสดิการต่างๆ ดังนี้

ตารางที่ 4.3

สวัสดิการที่กองทุนได้จัดให้กับสมาชิกและคนในชุมชน

ประเภทสวัสดิการ	จำนวนสมาชิกที่ได้รับ สวัสดิการ (คน)	จำนวนเงิน (บาท)
สวัสดิการเกิด		
- จัดสวัสดิการรับขวัญเด็กเกิดใหม่	8	4,000
- จัดสวัสดิการให้กับแม่ที่คลอดบุตร	8	3,000
สวัสดิการเจ็บป่วย จัดสวัสดิการเยี่ยม ใช้สมาชิกที่นอนโรงพยาบาล	406	150,000
สวัสดิการตาย จัดสวัสดิการค่าทำศพ สมาชิกที่เสียชีวิต	67	466,165

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ประเภทสวัสดิการ	จำนวนสมาชิกที่ได้รับ สวัสดิการ (คน)	จำนวนเงิน (บาท)
สวัสดิการการศึกษา ให้ทุนการศึกษา กับลูกหลานสมาชิกที่ยากจน และ จัดเป็นทุนการศึกษา ให้กับเด็กนักเรียน ทุกคนที่เป็นสมาชิก	109	39,500
สวัสดิการผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากไร้ จ่ายเงินออมเข้ากองทุนให้	30	10,800
สวัสดิการช่วยเหลือกรณีประสบ อุบัติเหตุที่รุนแรง (ฟ้าผ่าเสียชีวิต)	2	10,000
สวัสดิการงานประเพณีวัฒนธรรม ท้องถิ่น	-	10,000
สวัสดิการส่งเสริมสุขภาพ จัดสวัสดิการ ให้กับหมอพื้นบ้านที่มาทำการรักษาที่ ศูนย์บำบัดทุกข์	-	100,000
สวัสดิการทางด้านศาสนา	-	50,000
สวัสดิการส่งเสริมการดูแล ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	-	50,000
สวัสดิการคนทำงาน	-	25,000

ที่มา: “สวัสดิการที่กองทุนได้จัดให้กับสมาชิกและคนในชุมชน”, โดย กองบุญสัจจะสวัสดิการ
ชุมชนตำบลวังแสง ข้อมูล ณ วันที่ 4 กรกฎาคม 2552

การจัดสวัสดิการชุมชนของกองทุน นอกจากจะทำให้สมาชิกและคนในชุมชน
ได้รับสวัสดิการตามที่กล่าวมาแล้ว การจัดสวัสดิการยังได้ส่งผลในด้านต่างๆ ตามมา ได้แก่

- ทำให้ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนดีขึ้น มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในชุมชน
การที่สมาชิกร่วมกันออมรวมกันแล้วนำเงินออมนั้นมาจัดเป็นสวัสดิการ เป็นการช่วยเหลือดูแลกัน
ยามเดือดร้อน เป็นการแสดงน้ำใจ แม้จำนวนเงินที่ได้รับจากสวัสดิการจะไม่มาก แต่การที่มี

ตัวแทนไปเยี่ยมไข้ ไปรับขวัญเด็กเกิดใหม่ หรือเป็นเจ้าภาพงานศพ เป็นการให้กำลังใจกันและกัน ซึ่งมีคุณค่าทางจิตใจ ดังคำพูดที่ว่า

- ...มันดีหลายอย่างทำให้ชุมชนเข้มแข็ง ทุกเดือนมาร่วมกันได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และได้ถามสวระทุกข์สุขดิบ ทำให้ความคุ้นเคย ความใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งกันและกัน ความเห็นอกเห็นใจ และประโยชน์ร่วมกัน คนเราก็จะร่วมกลุ่มกันทำประโยชน์ร่วมกัน เกิดก็มีสวัสดิการ แก่ เจ็บ ตาย มีตลอด ช่วยกันตลอด ความเห็นอกเห็นใจ มิตรไมตรีดีขึ้น การขอความร่วมมือซึ่งกันและกันพุดง่าย เห็นผลดีหลาย ๆ

“มีกำลังใจมีเพื่อนมาเยี่ยมเวลาเจ็บป่วย”

- ทำให้สมาชิกรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและกัน รู้สึกว่าตนเองมีศักดิ์ศรี และมั่นใจว่าตนเองจะไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับคนในครอบครัวเมื่อตนเองเจ็บป่วย หรือเสียชีวิต เพราะมีสวัสดิการ

“มีความภาคภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน”

“มั่นใจในตนเองว่าจะไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับคนอื่น คือเรามีสวัสดิการเรื่องการเสียชีวิต เมื่อเวลาเสียชีวิตไป ลูกหลานก็ไม่ลำบากเพราะมีสวัสดิการจากกองทุน”

- เกิดการฟื้นฟูระบบคุณค่าและทุนทางสังคมที่มีอยู่เดิมในตำบล ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือกันยามเดือดร้อน การเยี่ยมให้กำลังใจกัน การลงแขกช่วยงานกัน และที่เห็นได้เด่นชัด คือ การฟื้นฟูภูมิปัญญาในการรักษาของหมอพื้นบ้านด้วยสมุนไพร ทำให้ความรู้และภูมิปัญญาของท้องถิ่นไม่สูญหาย และยังถูกนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่คนในตำบล

ระยะที่สาม ระยะเผยแพร่ความรู้สู่ภายนอก

จากการศึกษาพบว่า กองบุญสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง เป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนที่มีผู้สนใจมาศึกษาดูงานเป็นอันดับต้นๆ ของจังหวัดมหาสารคาม เนื่องจาก กองบุญสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง เป็นกองทุนที่ได้ดำเนินการจัดสวัสดิการชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม สมาชิกและคนในชุมชนได้รับสวัสดิการและผลประโยชน์จากการดำเนินงานของ กองบุญ โดยผู้ที่สนใจมาศึกษาดูงานมีทั้งองค์กรชุมชน หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักเรียน นักศึกษา และครูอาจารย์ ทั้งที่อยู่ภายในจังหวัดมหาสารคาม และต่างจังหวัด โดยที่ปรึกษาและคณะกรรมการกองทุนจะรับหน้าที่เป็นวิทยากรถ่ายทอดประสบการณ์การดำเนินการจัดสวัสดิการชุมชนของกองทุน ให้กับคณะที่มาศึกษาดูงาน ซึ่ง

นอกจากจะมีผู้มาศึกษาดูงานในพื้นที่แล้ว ที่ปรึกษาและคณะกรรมการของกองทุนยังได้รับเชิญไปเป็นวิทยากรให้ความรู้เรื่องการจัดสวัสดิการชุมชนให้กับองค์กรชุมชน และหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในจังหวัด และต่างจังหวัดอยู่เป็นประจำ การพัฒนาการจัดสวัสดิการชุมชนของกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง ที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรมทำให้กองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง ได้รับรางวัลกองทุนสวัสดิการชุมชนดีเด่น ปี พ.ศ. 2550 จากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และได้รับการยอมรับให้เป็นพื้นที่ต้นแบบด้านการจัดสวัสดิการชุมชน ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

“เราทำมา 3-4 ปี คิดว่ามีศักยภาพ เราทำได้เร็วจนหลายตำบล หลายอำเภอ หลายจังหวัด ไม่หวาดไม่ไหวที่จะรับมาศึกษาดูงาน”

“ผลจากที่เราทำก็คือมีหลายหน่วยงานมาศึกษาดูงาน มาดูต้นแบบจากเรา เราก็ให้ข้อมูลความสำเร็จหรือผลที่เราได้ทำมา”

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง ผู้ศึกษาพบว่าปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับความสำเร็จของกองทุน ที่เป็นปัจจัยภายใน ได้แก่ ความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงานของที่ปรึกษาและคณะกรรมการ การมีส่วนร่วมของสมาชิก ระบบการบริหารจัดการชัดเจนและคล่องตัว ทุนทางสังคมในตำบลเกื้อหนุนการดำเนินงานของกองทุน ปัจจัยภายนอก ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลวังแสงให้การสนับสนุนและดำเนินการจัดสวัสดิการร่วมกับกองทุน ได้รับการยอมรับจากบุคคลภายนอก การดำเนินงานสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงาน รายละเอียดดังนี้

2.1 ปัจจัยภายใน

ความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงานของที่ปรึกษาและคณะกรรมการ

ที่ปรึกษาและคณะกรรมการมีบทบาทสำคัญในการบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ รวมถึงทำให้กองทุนมีความเข้มแข็งและยั่งยืน ผลการศึกษา พบว่า ที่ปรึกษาและคณะกรรมการกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง

ทำงานด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจ มีความเสียสละ และอดทน บริหารงานด้วยความโปร่งใส เป็นที่ยอมรับของสมาชิก ดังคำพูดที่ว่า

“มาทำงานตรงนี้มาด้วยใจ และตั้งใจจะทำให้เกิดผล”

“เป็นภารกิจที่ต้องช่วยเหลือสังคม ก็เลยรับเป็นประธาน”

“ทำงานด้วยจิตอาสา ไม่คิดค่าตอบแทน”

“รู้สึกภูมิใจ ที่ได้ทำงานตรงนี้”

“รู้สึกภูมิใจที่ได้ช่วยชาวบ้าน ชาวบ้านมั่นใจว่าเราทำงานโปร่งใส เพราะเป็นผู้นำมา 10 ปี ไม่มีปัญหาเรื่องเงิน”

“กองทุนจะอยู่ได้ก็ขึ้นอยู่กับกรรมการ ถ้ากรรมการเก็บเงินออมจากสมาชิกแล้ว ไม่เอาเงินมาส่ง กองทุนก็จะล้ม”

“พอถึงวันที่ 15 เอาเงินมาส่งทุกคน ถ้ากรรมการมีภารกิจก็ให้คนอื่นมาแทน ไม่มีหมู่บ้านไหนที่ส่งเงินไม่ทัน”

“การทำงานความโปร่งใสต้องมาเป็นทีหนึ่ง เราต้องยึดเรื่องความโปร่งใส ซื่อสัตย์ กองทุนถึงจะไม่ล้ม”

“คณะกรรมการชุดนี้บริหารงานได้ดี และอยากให้เป็นคนะกรรมการต่อไป”

นอกจากนี้คณะกรรมการยังมีความสามารถในการประสานหน่วยงานมาสนับสนุน การทำกิจกรรมของกองทุน รวมทั้งสามารถนำความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่ม/องค์กร และหน่วยงานภายนอก มาจัดปรับพัฒนาการทำงานของกองทุน

“ต้องคิดหาวิธีการพัฒนาการทำงานอยู่ตลอด ถ้าไม่คิดที่จะพัฒนา กองทุนก็จะไม่เข้มแข็ง”

การมีส่วนร่วมของสมาชิก

จากการศึกษา พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของกองทุน ได้แก่ การเสนอปัญหาหรือความต้องการเพื่อให้กองทุนนำไปปรับปรุงหรือพัฒนาให้ดีขึ้นได้ การเข้าร่วมประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน การตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการอยู่เสมอ เป็นต้น นอกจากนี้ สมาชิกยังมีความรับผิดชอบในการออมเงิน ส่งเงินออมตรงเวลาทุกเดือน

“พอเรียกประชุมสมาชิกก็จะมาให้ข้อเสนอแนะ เช่น เรื่องระเบียบกองทุน เรื่องผลประโยชน์”

“สมาชิกจะคอยถามอยู่เสมอว่า กองทุนมีเงินเท่าไรแล้ว เพราะต้องการรู้ความเคลื่อนไหวของกองทุน”

“สมาชิกให้ความร่วมมือดี ในการส่งเงินออมทุกเดือน”

นอกจากนี้สมาชิกยังมีส่วนสำคัญในการชักชวนให้คนในชุมชนที่ยังไม่ได้เป็นสมาชิก กองบุญ ได้เข้ามาเป็นสมาชิกกองบุญ ดังคำพูดที่ว่า

“เขาก็ถาม ก็บอกให้เขาฟังว่ามันดี แล้วก็ชวนเขาเข้า”

ระบบการบริหารจัดการชัดเจนและคล่องตัว

กองบุญสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง มีการบริหารงานแบบกระจายอำนาจไป ยังหมู่บ้าน มีความยืดหยุ่น ไม่ได้ยึดระเบียบมากเกินไปจนทำให้สมาชิกเสียประโยชน์ แต่ในบาง กรณีเท่านั้น มีระบบบริหารงานที่ชัดเจน ทั้งคณะกรรมการ ข้อมูลสมาชิก ระบบบัญชีการเงิน นอกจากนี้กองบุญยังมีการประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกทราบผลการดำเนินงานของกองบุญผ่าน ช่องทางต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ เช่น ประชาสัมพันธ์ทางหอกระจายข่าว รายงานในที่ประชุม ประจำปี เป็นต้น

การทำงานยืดหยุ่นได้ แต่ได้เป็นบางกรณีเท่านั้น เช่น ถ้าสมาชิกขาดส่งเงินออม เกิน 3 เดือน ซึ่งจะทำให้พ้นจากการเป็นสมาชิก แต่คณะกรรมการจะดูว่าทำไมถึง ส่งเงินไม่ได้ ถ้ามีเหตุจำเป็นก็จะให้ส่งย้อนหลังได้ แต่กรณีสมาชิกป่วย แล้วมาขอ เบิกสวัสดิการก่อนเป็นสมาชิกครบ 180 วัน แม้เหลือเพียงวันเดียวจะครบก็ให้เบิก ไม่ได้

“การทำงานต้องมีการประชาสัมพันธ์ ทำให้สมาชิกรู้ความเคลื่อนไหวของกองบุญ สมาชิกจะได้ไม่สงสัย”

นอกจากนี้ ในการดำเนินการจัดสวัสดิการของกองบุญสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบล วังแสง จะดำเนินการตามความพร้อมและความสามารถในการจ่าย และเมื่อใดที่เห็นว่ากองบุญจะ มีเงินไม่พอในการจัดสวัสดิการ ก็จะมาทบทวนปรับปรุงระเบียบร่วมกัน ดังคำพูดที่ว่า

“ให้เท่าที่เราจะอยู่รอดได้ เพราะเรากำลังพัฒนากองทุนอยู่”

“จ่ายสวัสดิการเยอะเราจะอยู่ไม่ได้ ให้พอได้ช่วยกันตามสมควร”

“พอถึงเวลาต้องจ่ายสวัสดิการผู้สูงอายุ แล้วประมาณการว่าเงินจะไม่พอ ก็ต้องมา ดูระเบียบกันใหม่ ระเบียบนี้เราทำกันเอง ถ้ามีเงินมากทำได้ก็ทำ ถ้าไม่สามารถทำได้ก็ปรับ”

ทุนทางสังคมในตำบลเกื้อหนุนการดำเนินงานของกองบุญ

จากการศึกษา พบว่า ทุนทางสังคมที่มีอยู่ในตำบลวังแสง โดยเฉพาะความเห็นอก เห็นใจกัน ความเอื้ออาทรต่อกัน และความเคารพศรัทธาต่อพระสงฆ์ ทำให้ชาวบ้านเข้ามาเป็น สมาชิกและร่วมทำกิจกรรมกับกองบุญด้วยความเต็มใจ

“มีพระสงฆ์เป็นที่ปรึกษา หลวงปู่ท่านก็ชวนญาติโยมมาทำกองทุน มีคนเชื่อถือท่านหลาย จึงได้เข้าไปทำ”

“มาทำตรงนี้ เรามาทำบุญร่วมกัน บางคนเจ็บต้องขายนาขายไร่มารักษาดัว ไม่เหลืออะไรเลย บางคนร้องให้จะเอาเงินที่ไหนมาทำศพคนตาย ได้เงินจากกองทุนไปช่วยเหลือกันได้บ้าง ก็ยังดี”

2.2 ปัจจัยภายนอก

องค์การบริหารส่วนตำบลวังแสงให้การสนับสนุน และดำเนินการจัดสวัสดิการร่วมกับกองทุน

จากการศึกษา พบว่า อบต.วังแสง ได้ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนเป็นอย่างดี ซึ่งได้ให้การสนับสนุนทั้งงบประมาณ วัสดุ และบุคลากรช่วยงาน รวมทั้งได้บรรจุงานสวัสดิการชุมชนเป็นแผนของ อบต. นอกจากการสนับสนุนแล้วยังได้ร่วมดำเนินการจัดสวัสดิการด้วย อาทิเช่น สวัสดิการผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากไร้ สวัสดิการส่งเสริมสุขภาพ ดังคำพูดของนายก อบต.วังแสงที่ว่า

“การจัดสวัสดิการไม่ควรจัดแบบสงเคราะห์เพียงอย่างเดียว เมื่อชุมชนลุกขึ้นมาทำสวัสดิการโดยคิดเริ่มจากตนเอง ซึ่งเป็นเรื่องที่ดี อบต.จึงต้องให้การอุดหนุน เพื่อให้กองทุนสวัสดิการของชุมชนมีความเข้มแข็ง”

“เราทำงานแบบเป็นหุ้นส่วนกัน”

“ถึงแม้จะมีการเปลี่ยนผู้บริหาร อบต. แต่สิ่งดีๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อคนในชุมชน โดยเฉพาะเรื่องสวัสดิการชุมชน คิดว่าผู้บริหารคนใหม่จะให้การสนับสนุนต่อ”

ได้รับการยอมรับจากบุคคลภายนอก

จากการศึกษา พบว่า การที่กองทุนเป็นสถานที่ศึกษางานของผู้คนที่สนใจ ทำให้ความรู้เกิดไหลเวียน ผู้ที่ศึกษางานก็ได้รับความรู้จากประสบการณ์จริง ในขณะที่คณะกรรมการก็ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และได้เรียนรู้จากผู้ที่มาศึกษางาน ทำให้คณะกรรมการได้ติดต่อและนำไปปรับปรุงการทำงานของกองทุน

“เราทำได้ดี จนมีคนมาดูงานเยอะ แต่ก็พัฒนาให้ดีขึ้นไปอีก”

ดำเนินงานสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงาน

การดำเนินงานของกองทุนสอดคล้องกับนโยบายและแผนงานของหน่วยงาน จึงทำให้กองทุนได้รับการสนับสนุนการทำงานจากหน่วยงาน ได้แก่ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

จังหวัดมหาสารคาม และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน โดยได้ให้การสนับสนุนงบประมาณสมทบกองทุน และให้ความรู้แก่คณะกรรมการ

ส่วนที่ 3 ความต้องการในการพัฒนากองทุนสัจจะ สวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง

ในการศึกษาความต้องการในการพัฒนากองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง โดยการสัมภาษณ์พูดคุยกับที่ปรึกษา คณะกรรมการ และสมาชิกกองทุน ซึ่งสามารถสรุปสิ่งที่ที่ปรึกษา คณะกรรมการ และสมาชิกต้องการพัฒนากองทุน มีดังนี้

3.1 ความต้องการของที่ปรึกษาและคณะกรรมการในการพัฒนากองทุน

ที่ปรึกษาและคณะกรรมการส่วนใหญ่เห็นว่ากองทุนต้องมีการพัฒนาการทำงานอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าปัจจุบันจะทำได้แล้ว แต่ก็ต้องพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าเดิม โดยมีสิ่งที่ต้องการพัฒนาดังนี้

พัฒนาศักยภาพคณะกรรมการ

จากการศึกษา พบว่า คณะกรรมการต้องการพัฒนาตนเองในเรื่อง การจัดทำบัญชี และการจัดระบบข้อมูล เพื่อจะได้นำความรู้มาจัดระบบบัญชี และข้อมูลของกองทุนให้เป็นระบบ และมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

“ปัจจุบันทำกันเอง ทำเท่าที่ทำได้ เลยอยากให้หน่วยงานมาช่วยให้ความรู้ เพราะจะได้ทำได้ดีขึ้นเป็นระบบขึ้น”

การขยายจำนวนสมาชิกให้เพิ่มมากขึ้น

คณะกรรมการกองทุนคาดหวังว่าจะขยายจำนวนสมาชิกให้ครอบคลุมคนทุกคนในตำบล เพราะต้องการให้คนทุกคนในตำบลมีสวัสดิการ รวมถึงจะทำให้กองทุนเติบโตและมีความมั่นคงมากขึ้น ในการดำเนินการเพื่อขยายจำนวนสมาชิกจะใช้การประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจเรื่องการจัดทำสวัสดิการชุมชนของกองทุนทั้งในระดับตำบล และหมู่บ้าน รวมทั้งการให้สมาชิกที่มีความเข้าใจช่วยบอกต่อๆ กันไป

“อยากให้ทุกคนมาเป็นสมาชิก เพราะจะได้มีสวัสดิการ”

ขยายประเภทสวัสดิการให้มากขึ้น

คณะกรรมการกองทุนจะขยายประเภทสวัสดิการเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะสวัสดิการที่ไม่ต้องจ่ายเงิน เช่น การเยี่ยมเยียนผู้สูงอายุที่บ้าน

การประสานหน่วยงานมาให้การสนับสนุน

คณะกรรมการจะประสานให้หน่วยงานภายนอกมาสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุน ทั้งในด้านการสมทบงบประมาณให้กับกองทุน การให้ความรู้ในด้านต่างๆ แก่คณะกรรมการกองทุน รวมถึงการสนับสนุนการจัดระบบข้อมูล และองค์ความรู้ของกองทุน หน่วยงานที่จะประสานงาน ได้แก่ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมหาสารคาม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สถาบันการศึกษาในจังหวัด และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เป็นต้น

การระดมทุนหาเงินเข้ากองทุน

จากการศึกษา พบว่า การเพิ่มเงินให้กับกองทุนจะไม่มีเงินออมเพิ่มจากสมาชิก แต่จะใช้การระดมทุนในรูปแบบอื่น ได้แก่ การทอดผ้าป่า การนำเงินของกองทุนไปลงทุน ทำวิสาหกิจชุมชน เช่น ร้านค้าชุมชน และนำผลกำไรที่ได้มาจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก

“จัดทอดผ้าป่า แทนที่จะเอาเงินไปเข้าวัด ก็เอามาเข้ากองทุน”

“ถ้ากองทุนมีเงินเกิน 2,000,000 บาท ก็จะทำวิสาหกิจชุมชน เงินจะได้งอกเงย”

สำรวจความพึงพอใจของผู้ด้อยโอกาส และการสำรวจข้อมูลผู้ด้อยโอกาสที่ยังไม่ได้รับสวัสดิการใดๆ

จากการศึกษา พบว่า คณะกรรมการจะดำเนินการเพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสได้เข้ามาสู่ระบบสวัสดิการชุมชนใน 2 เรื่อง ได้แก่ การสำรวจความพึงพอใจของผู้ด้อยโอกาสที่ได้รับสวัสดิการจากกองทุน ว่ามีความพึงพอใจหรือต้องการความช่วยเหลือในด้านใดเพิ่มเติม และการสำรวจข้อมูลผู้ด้อยโอกาสที่ยังไม่ได้รับสวัสดิการใดๆ เพราะถึงแม้กองทุนจะมีการจัดสวัสดิการให้กับผู้ด้อยโอกาสแต่ก็ยังไม่ครอบคลุม จึงต้องการสำรวจข้อมูลผู้ด้อยโอกาสทั้งตำบล เพื่อจะได้นำมาใช้เป็นข้อมูลในการจัดสวัสดิการต่อไป โดยในการดำเนินการทั้ง 2 เรื่องจะดำเนินการร่วมกับ อบต. วังแสง

“สำรวจว่าใครบ้างที่ยังไม่ได้รับสวัสดิการกับพวกเรา ก็ไปสำรวจเพื่อเอาสวัสดิการไปให้เขาจะได้มาเป็นเครือข่ายร่วมกัน”

“อยากให้ผู้ด้อยโอกาสมีสิทธิเหมือนคนทั่วไป”

เชื่อมโยงการทำงานกับกลุ่มอื่นๆ ในตำบล

คณะกรรมการกองทุนมีความคิดที่จะเชื่อมโยงการทำงานกับกลุ่มอื่นๆ ที่มีอยู่ในตำบล ในลักษณะของการนำเงินมารวมกัน บริหารในรูปแบบของธนาคารหมู่บ้าน โดยแต่ละกลุ่มยังคงดำเนินงานตามปกติ แต่ถ้างานใดที่สามารถดำเนินการร่วมกันได้ก็จะดำเนินการร่วมกัน โดยเบื้องต้นจะเชื่อมกับกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ และกลุ่มฌาปนกิจ ในการดำเนินการจะเชิญประธาน และกรรมการแต่ละกลุ่มมาหารือร่วมกัน เพื่อดูว่าจะสามารถดำเนินการได้หรือไม่

การส่งเสริมให้สมาชิกมีงานทำ

คณะกรรมการมีความคิดที่จะส่งเสริมให้สมาชิกมีอาชีพเสริมทำ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว โดยกลุ่มอาชีพที่กองทุนจะส่งเสริม เช่น กลุ่มทำรูป เทียน ดอกไม้จัน และโรงศพ ไว้สำหรับให้บริการแก่คนในตำบล

3.2 ความต้องการของสมาชิกในการพัฒนากองทุน

จากการศึกษา พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่เห็นว่าสิ่งที่กองทุนดำเนินการอยู่ดีแล้ว ทั้งในเรื่องการบริหารจัดการกองทุน การบริหารงานของคณะกรรมการชุดปัจจุบันมีความโปร่งใส มีการรายงานผลการดำเนินงานของกองทุนให้สมาชิกทราบทุกปี และสมาชิกสามารถแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของกองทุนได้ ประเภทสวัสดิการที่กองทุนกำหนดจัดให้กับสมาชิก ซึ่งมีถึง 17 ประเภท 21 เรื่อง เห็นว่ามีความครอบคลุม แม้ว่าในช่วงแรกกองทุนยังจัดได้ไม่ครบทุกประเภท แต่ถ้ากองทุนมีเงินมากพอและสามารถจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกได้ครบทุกประเภทที่กำหนดก็พอแล้ว

“กรรมการดีอยู่แล้ว การสื่อสารก็ดีอยู่แล้ว”

“เพียงพอแล้ว 20 เรื่อง ถ้าสามารถทำได้ทั้ง 20 เรื่องดีเลิศเลย แต่ต้องจัดตามเงินที่มี”

นอกจากนี้ผู้ศึกษายังได้แลกเปลี่ยนซักถามสมาชิกกองทุนในประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย ได้แก่ ความพึงพอใจในการจัดสวัสดิการของกองทุน ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่มีความพึงพอใจมาก เพราะกองทุนมีสวัสดิการที่ครอบคลุมวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย และที่ผ่านมาก็ได้รับสวัสดิการจากกองทุนจริงๆ ซึ่งนอกจากสวัสดิการที่เป็นตัวเงินแล้ว ยังรู้สึกมีความภาคภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีกำลังใจจากเพื่อนเมื่อยามเจ็บป่วยหรือเดือดร้อน และที่สำคัญคือได้บุญในเรื่องของความมั่นใจต่อความมั่นคงของกองทุน สมาชิกส่วนใหญ่เห็นว่ากองทุนสามารถดำเนินการไปได้ ไม่น่าจะล้ม เพราะได้รับการสนับสนุนจาก อบต.วังแสง ทั้งคณะกรรมการกองทุนก็มีความสามารถ และมีความน่าเชื่อถือ

ส่วนที่ 4 การอภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาเรื่อง “ต้นแบบการจัดสวัสดิการชุมชนของกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม” สามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ ดังนี้

4.1 กระบวนการจัดสวัสดิการชุมชนของกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง

จากการศึกษาพบว่า กองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง เป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนที่จัดตั้งขึ้นมาด้วยความต้องการและความเห็นชอบร่วมกันของคนในชุมชนโดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างสวัสดิการโดยเฉพาะ หรืออาจกล่าวได้ว่า “เงินเป็นเครื่องมือ เป้าหมายคือสวัสดิการ” การดำเนินงานของกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสงทำแบบค่อยเป็นค่อยไป เริ่มจากสิ่งที่สามารถดำเนินการได้ก่อนแล้วค่อยพัฒนาขยายการดำเนินการออกไป เน้นการดำเนินงานตามความพร้อมและความสามารถของกองทุน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการสำคัญในการจัดสวัสดิการชุมชน ตามแนวคิดของ พรณทิพย์ เพชรมาก และคณะ (2547, น. 8-9) ซึ่งได้เสนอหลักการสำคัญในการจัดสวัสดิการชุมชนไว้ว่า ทำจากสิ่งที่เป็นจริงไม่ใช่ลอกแบบมาทั้งหมด เริ่มจากเล็กไปใหญ่ ทำแบบค่อยเป็นค่อยไป ตามความพร้อม และกำลังความสามารถของชุมชน เน้นการมีส่วนร่วม และสร้างความรู้สึกร่วมกัน เป็นเจ้าของร่วมกัน ในด้านการบริหารงานของกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง มีจุดเด่นที่มีการบริหารงานแบบกระจายอำนาจ โดยกระจายการทำงานและความรับผิดชอบไปยังหมู่บ้าน เช่น การให้กรรมการแต่ละหมู่บ้านทำหน้าที่รับฝากเงินออม รับสมัครสมาชิกใหม่ และรวบรวมหลักฐานของสมาชิกในการเบิกสวัสดิการ การกระจายอำนาจการทำงานจะทำให้เกิดความคล่องตัวในการทำงาน และสมาชิกสามารถเข้าถึงบริการได้สะดวกมากขึ้น การบริหารงานในลักษณะนี้มีความสอดคล้องในบางประการกับรูปแบบการบริหารและจัดการกองทุนชุมชน ตามแนวคิดของธันวา จิตต์สงวน และคณะ (2545, น. 4-11-4-14) ซึ่งได้เสนอไว้ว่า การบริหารจัดการโดยเน้นกิจกรรมและโครงสร้างการบริหารระดับหมู่บ้าน เป็นรูปแบบการดำเนินการที่มีการคัดเลือกกิจกรรมของตำบลเรียบร้อยแล้ว แต่การบริหารและจัดการจะไม่ทำในกระบวนการระดับตำบล ซึ่งวิธีการดำเนินการนั้นจะให้แต่ละหมู่บ้านเป็นผู้บริหารและจัดการกิจกรรมของตนเอง ซึ่งกิจกรรมนั้นจะเป็นกิจกรรมเดียวกันทุกหมู่บ้าน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มาจากกระดมความคิดของคนทั้งตำบลว่าเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับตำบลนั้นๆ นั่นคือ ทำกิจกรรมเดียวกันทั้งตำบล แต่แยกกันจัดการในแต่ละหมู่บ้านนั่นเอง นอกจากการบริหารงานแบบการกระจายอำนาจแล้ว กองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสงยังมีจุดเด่นที่มีการบริหารงานแบบ

ยืดหยุ่น ไม่ยึดมั่นในระเบียบข้อบังคับมากเกินไปจนทำให้สมาชิกเสียประโยชน์ แต่ก็ยืดหยุ่นในบางกรณีเท่านั้น เช่น การอนุโลมให้สมาชิกที่ขาดส่งเงินออมเกิน 3 เดือนติดต่อกัน เพราะมีเหตุจำเป็นสามารถส่งเงินออมย้อนหลังได้ และให้สิทธิได้รับสวัสดิการและเป็นสมาชิกของกองทุนต่อไป

ในด้านการบริหารจัดการการเงินของกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง มีรูปแบบการบริหารจัดการที่ให้ความสำคัญกับความเพียงพอของเงินที่จะใช้สำหรับจัดสวัสดิการพื้นฐานให้กับสมาชิกเป็นสำคัญ กล่าวคือจะไม่นำเงินของกองทุนไปลงทุนจนกว่ากองทุนจะมีเงินทุนสำรองเพียงพอที่จะใช้สำหรับจัดสวัสดิการพื้นฐานให้กับสมาชิก โดยกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง ใช้รูปแบบการบริหารการเงินแบบการกำหนดกรอบเงินที่จะใช้ในการจัดสวัสดิการแต่ละประเภท คือ กันเงินจำนวน 1,000,000 บาท ไว้สำหรับจัดสวัสดิการทุกประเภท ยกเว้นเรื่องการกู้ยืมเพื่อการประกอบอาชีพ และการลงทุนด้านวิสาหกิจชุมชน และเมื่อมีเงินเกิน 1,000,000 บาท จึงจะนำมาจัดสวัสดิการเรื่องกู้ยืมเพื่อการประกอบอาชีพ และเมื่อมีเงินเกิน 2,000,000 บาท จึงจะนำมาจัดสวัสดิการด้านวิสาหกิจชุมชน ซึ่งรูปแบบการบริหารจัดการการเงินรูปแบบนี้มีความแตกต่างจากรูปแบบที่ผู้ศึกษาได้ศึกษาจากพื้นที่รูปธรรมการจัดสวัสดิการชุมชนที่ได้นำเสนอในหนังสือ สวัสดิการชุมชน คนไม่ทิ้งกัน (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2550) ซึ่งส่วนใหญ่จะให้รูปแบบการจัดสรรเงินออกเป็นสัดส่วน เช่น จัดสรรเงินกองทุนออกเป็น 2 ส่วน เช่น ร้อยละ 95 จัดสวัสดิการให้กับสมาชิก (แบ่งเป็นร้อยละ 20 จัดสวัสดิการกรณีเสียชีวิต และร้อยละ 75 จัดสวัสดิการอื่นๆ) และร้อยละ 5 เป็นทุนในการบริหารจัดการกองทุน บางกองทุนจัดสรรเป็นร้อยละ 80 จัดสวัสดิการให้กับสมาชิก และร้อยละ 20 เป็นทุนกู้ยืมในการประกอบอาชีพ เป็นต้น จึงนับว่าเป็นรูปแบบการจัดการการเงินกองทุนสวัสดิการชุมชน อีกรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นจากความคิดของชาวบ้าน โดยมีพื้นฐานของความคิดที่ว่า การจัดสวัสดิการต้องคำนึงถึงขีดความสามารถของกองทุน หรือก็คือ กองทุนต้องมีเงินทุนสำรองมากพอสำหรับจัดสวัสดิการพื้นฐานให้กับสมาชิก ก่อนที่จะนำเงินไปลงทุนด้านอื่นซึ่งอาจมีความเสี่ยง และอาจจะส่งผลให้กองทุนประสบปัญหาทางการเงินได้

ด้านการจัดสวัสดิการของกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง มีจุดเด่นที่การจัดสวัสดิการจะจัดตามความพร้อมและความสามารถในการจ่ายของกองทุน รวมทั้งเมื่อดำเนินการไปแล้วพบว่ากองทุนอาจจะประสบกับปัญหาทางการเงินได้ถ้ายังคงจัดสวัสดิการตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ก็จะมีการทบทวนปรับปรุงหลักเกณฑ์ร่วมกัน กล่าวคือ แม้กองทุนจะกำหนดประเภทสวัสดิการไว้ถึง 17 ประเภท แต่ในการจัดไม่ได้จัดสวัสดิการทุกประเภทพร้อมกัน

ทั้งหมด คือ สวัสดิการที่กำหนดหลักเกณฑ์การจัดไว้ชัดเจน เช่น สวัสดิการเกิด เจ็บป่วย ผู้สูงอายุ เสียชีวิต ทุนการศึกษา สวัสดิการคนทำงาน ก็จัดไปตามหลักเกณฑ์นั้น ในขณะที่เดียวกันเมื่อจัดไปแล้วพบว่าการจัดสวัสดิการตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดจะส่งผลทำให้กองทุนต้องรับภาระจ่ายเงิน สวัสดิการจำนวนมากขึ้น จนอาจทำให้กองทุนต้องประสบปัญหาทางการเงินได้ คณะกรรมการกองทุนก็จะมาพิจารณาปรับเปลี่ยนประเภทและหลักเกณฑ์การจัดสวัสดิการร่วมกัน ตัวอย่างเช่น การจัดสวัสดิการตาย ซึ่งหลังจากเดือนตุลาคม 2552 กองทุนจะต้องจ่ายเงินสมทบค่าทำศพให้กับสมาชิกที่เสียชีวิตสูงสุดศพละ 20,000 บาท ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่จ่ายสูงกว่าที่จ่ายอยู่ในปัจจุบันหนึ่งเท่าตัว คณะกรรมการกองทุนเห็นว่าจะทำให้กองทุนต้องรับภาระจ่ายเงินสวัสดิการจำนวนมากขึ้น จึงได้มีการปรึกษาหารือกันเบื้องต้นเกี่ยวกับการปรับลดวงเงินช่วยเหลือลง โดยคณะกรรมการกองทุนจะดำเนินการปรึกษาหารือกันและให้สมาชิกเห็นชอบร่วมกันก่อนเดือนตุลาคม 2552 นี้ เป็นต้น สำหรับการจัดสวัสดิการที่ไม่ได้กำหนดเงื่อนไขการจัดไว้ตายตัว เช่น สวัสดิการ สาธารณประโยชน์ สวัสดิการงานประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น สวัสดิการส่งเสริมการดูแลสุขภาพ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สวัสดิการทางด้านศาสนา ถ้าคณะกรรมการพิจารณาแล้ว เห็นว่าเงินของกองทุนอาจมีไม่เพียงพอในการจัด ในปีนั้นอาจจะไม่จัดก็ได้ เป็นต้น กองทุนสัจจะ สวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง เป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนที่มีประเภทสวัสดิการที่กำหนดจัดให้กับสมาชิกค่อนข้างมากเมื่อเปรียบเทียบกับกองทุนสวัสดิการชุมชนอื่นทั่วไป ซึ่งส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นสวัสดิการพื้นฐานที่ครอบคลุมเรื่องเกิด แก่ เจ็บ ตาย แต่และเมื่อพิจารณาประเภทสวัสดิการที่ กองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสงกำหนดจัดให้กับสมาชิก พบว่า ทุนทางสังคมที่มีอยู่ใน ตำบลวังแสง มีส่วนสำคัญที่ส่งผลให้เกิดการจัดสวัสดิการชุมชนแต่ละประเภทขึ้นมา ไม่ว่าจะเป็น สวัสดิการเกิด เจ็บป่วย ผู้สูงอายุ ตาย เงินกู้ยืม สวัสดิการผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากไร้ สวัสดิการช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ ภัยพิบัติต่างๆ สวัสดิการช่วยเหลือกรณีประสบอุบัติเหตุที่รุนแรง ต่างก็มีฐานความคิดมาจากรื่องของการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การแบ่งเบาภาระยามที่เดือดร้อน เป็นเรื่องของความเห็นอกเห็นใจกัน การจัดสวัสดิการด้านสุขภาพ ที่ใช้ทุนทางภูมิปัญญาของหมอพื้นบ้าน ใช้สมุนไพรที่มีอยู่ในตำบลมารักษา ก็เป็นการใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่ในตำบลด้วยเช่นกัน ในขณะที่เดียวกันสวัสดิการบางประเภทที่กำหนดจัดให้กับสมาชิก เป็นกลวิธีที่คณะกรรมการกองทุนใช้เพื่อให้คนสนใจมาเป็นสมาชิกกองทุนเพิ่มมากขึ้น เช่น การจัดเป็นทุนการศึกษา ให้กับเด็กนักเรียน (อนุบาลถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6) ทุกคนที่เป็นสมาชิก เป็นต้น

สรุปโดยภาพรวมการบริหารจัดการของกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสงมีความสอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการ ตามแนวคิดของ ธันวาท จิตต์สงวน และคณะ (2545, น. 4-21-4-22) ซึ่งได้เสนอไว้ว่าการบริหารจัดการองค์กรเศรษฐกิจชุมชนต้องคำนึงถึงกรอบ 3 ด้าน ได้แก่ ผลประโยชน์อันพึงมีพึงได้ของสมาชิก การได้รับการยอมรับจากทุกส่วน และจัดกิจกรรมตามศักยภาพและความพร้อมของกลุ่ม ซึ่งการดำเนินงานของกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสงได้คำนึงถึงผลประโยชน์ของสมาชิกเป็นสำคัญ เห็นได้จากการบริหารจัดการการเงินที่คำนึงถึงความเพียงพอของเงินไว้สำหรับจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก การปรับปรุงประเภทสวัสดิการเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของสมาชิก การอนุมัติให้สมาชิกที่ขาดส่งเงินออมเกิน 3 เดือนติดต่อกัน เพราะมีเหตุจำเป็นสามารถส่งเงินออมย้อนหลังได้ และให้สิทธิได้รับสวัสดิการและเป็นสมาชิกของกองทุนต่อไป เป็นต้น ในด้านการยอมรับ กองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสงได้รับการยอมรับในระดับหนึ่งจากคนในตำบล เห็นได้จากจำนวนสมาชิกที่เพิ่มขึ้นทุกปี แต่อย่างไรก็ตามกองทุนก็ยังต้องสร้างความยอมรับให้มากขึ้น โดยเฉพาะคนที่ยังไม่ได้เข้ามาเป็นสมาชิกกองทุน นอกจากนี้กองทุนยังได้รับการยอมรับจากทั้งหน่วยงานในตำบล หน่วยงานภายนอก และคนอื่นๆ ในสังคม เห็นได้จากการที่กองทุนได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานจากหน่วยงานต่างๆ รวมถึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคนมาศึกษาดูงานอยู่เป็นประจำ ด้านการจัดกิจกรรมตามศักยภาพและความพร้อม กองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสงเน้นการดำเนินการตามความพร้อม โดยเฉพาะในเรื่องของการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก

นอกจากจุดเด่นในด้านการบริหารจัดการตามที่กล่าวถึงข้างต้นแล้ว กองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสงยังมีจุดเด่นในเรื่องของการพัฒนาการทำงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะทำให้กองทุนสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเข้มแข็งและยั่งยืน โดยกิจกรรมที่กองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสงได้ดำเนินการ ได้แก่ 1) การนำเงินกองทุนไปปล่อยกู้ให้เกิดกำไรอกเงย และนำผลกำไรที่ได้มาจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก โดยคณะกรรมการกองทุนได้ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกู้ยืมเงินจากกองทุน เพื่อไปใช้ในส่งเงินคืนกองทุนหมู่บ้านแทนสมาชิก ซึ่งที่ผ่านมาได้มีเงินรายได้จากดอกเบี้ยเข้ากองทุนกว่า 100,000 บาท การที่คณะกรรมการกองทุนกล้าให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกู้ยืมเงิน เพราะมีความเสี่ยงที่จะไม่ได้เงินคืนน้อยเนื่องจากติดตามตัวได้ง่าย และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านส่วนหนึ่งก็เป็นคณะกรรมการกองทุน 2) การขยายสมาชิกวัยเด็กและเยาวชน โดยคณะกรรมการกองทุนให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลของสมาชิก ไม่ให้กระจุกตัวอยู่ในวัยใดวัยหนึ่งมากเกินไป โดยเฉพาะวัยผู้สูงอายุ กองทุนจึงได้มีการเพิ่มประเภทสวัสดิการด้านการศึกษา จัดทุนการศึกษาให้กับเด็กนักเรียน

(อนุบาลถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6) ทุกคนที่เป็นสมาชิก เพื่อกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนมาเป็นสมาชิก ทำให้กองทุนมีสมาชิกที่เป็นวัยเด็กและเยาวชนเพิ่มมากขึ้น 3) การจัดสวัสดิการที่ใช้เงินจำนวนไม่มาก แต่สมาชิกและคนในตำบลได้รับสวัสดิการ/ประโยชน์ทั่วถึงคณะกรรมการกองทุนพยายามคิดหารูปแบบสวัสดิการที่ไม่ต้องใช้เงินในการจ่ายสวัสดิการ ซึ่งสวัสดิการที่กองทุนได้มีการจัดทำ ได้แก่ สวัสดิการส่งเสริมสุขภาพ โดยให้หมอพื้นบ้านมารักษาชาวบ้านที่เจ็บป่วยโดยไม่เสียค่ารักษา ทำให้ชาวบ้านได้รับการรักษาเบื้องต้น ถือว่าเป็นสวัสดิการที่ไม่ต้องใช้เงินมาก แต่สามารถจัดให้กับคนทั้งตำบลไม่เฉพาะคนที่เป็สมาชิก และ 4) การประสานเชื่อมโยงการทำงานกับหน่วยงานและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการกองทุนได้ประสานการทำงานกับทั้งหน่วยงานท้องถิ่น และหน่วยงานภายนอก เพื่อสนับสนุนการจัดสวัสดิการของกองทุน นอกจากนี้ยังได้ใช้กฎหมายที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของกองทุน คือ การขอรับรองเป็นองค์กรสวัสดิการชุมชน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 (ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550) ซึ่งนอกจากกองทุนจะได้รับการรับรองการเป็นองค์กรสวัสดิการชุมชนแล้ว กองทุนยังสามารถใช้ช่องทางนี้ในการหาทุนมาสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของกองทุนได้ โดยการเสนอโครงการรับการอุดหนุนงบประมาณจากกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม

4.2 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสงมีหลายปัจจัยประกอบกัน ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก สำหรับปัจจัยภายในปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญ คือ ที่ปรึกษาและคณะกรรมการกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง ทำงานด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ มีความทุ่มเท มีความเสียสละ อดทน และที่สำคัญเป็นผู้ที่มีใจอาสาในการทำงานเพื่อชุมชน หลักความคิดและหลักการสำคัญในการทำงานของที่ปรึกษาและคณะกรรมการกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง มีความสอดคล้องกับหลักการสำคัญในการจัดสวัสดิการชุมชน ตามแนวคิดของ พรพนทิพย์ เพชรมาก และคณะ (2547, น. 8-9) ซึ่งได้เสนอไว้ว่าการดำเนินการด้านสวัสดิการชุมชนต้องทำด้วยความรักและอดทน โดยจะต้องมีความศรัทธาเชื่อมั่นว่าชาวบ้านสามารถสร้างสวัสดิการของตนเองได้ รักที่จะทำงานเพื่อชุมชน เพื่อส่วนรวม อดทนต่อความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน ยอมรับการคิดเห็น ตำหนิโดยถือว่าเป็นบทเรียนที่จะก่อให้เกิดการปรับปรุง พัฒนาให้ดีขึ้น และเมื่อพิจารณาประเภทผู้นำตามแนวคิดของสมยศ นาวิการ

(2539, น. 175-176) พบว่า ที่ปรึกษาและคณะกรรมการกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสงเป็นผู้นำแบบมีส่วนร่วม คือ เปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น ร่วมปฏิบัติการและร่วมประเมินผลงานที่ได้ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องต่อไป ผู้นำประเภทนี้น่าจะเป็นผู้นำที่เหมาะสมที่จะมีบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชนสำหรับปัจจัยภายนอกที่สำคัญคือ อบต.วังแสงให้การสนับสนุนและร่วมดำเนินการจัดสวัสดิการชุมชนกับกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง โดย อบต.วังแสง มีส่วนสำคัญที่ทำให้กองทุนสามารถดำเนินการจัดสวัสดิการชุมชนได้ประสบความสำเร็จ เพราะนอกจาก อบต.วังแสง จะมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการจัดสวัสดิการชุมชนแล้ว อบต.วังแสง ยังได้ให้การสนับสนุนทั้งในด้านงบประมาณ ข้อมูล และบุคลากรช่วยงาน รวมทั้งได้บรรจุงานสวัสดิการชุมชนเป็นแผนของ อบต.วังแสง และนอกจากการสนับสนุนแล้วยังได้ร่วมดำเนินการจัดสวัสดิการด้วย อาทิเช่น การจัดสวัสดิการผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากไร้ การจัดสวัสดิการส่งเสริมสุขภาพ และที่สำคัญนายก อบต.วังแสง ซึ่งเป็นที่ปรึกษากองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง ยังเป็นผู้ที่ช่วยจุดประกายความคิดให้คณะกรรมการกองทุนได้คิดและพัฒนาการทำงานของกองทุนอยู่ตลอดเวลา

4.3 ความต้องการในการพัฒนากองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง

จากการศึกษาพบว่า ความต้องการในการพัฒนากองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง เกิดมาจากการที่จะพัฒนาการทำงานของกองทุนให้ดีขึ้น เพื่อให้กองทุนมีความเติบโตและยั่งยืน เป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนที่สามารถดูแลและจัดสวัสดิการให้กับคนทุกกลุ่มคนในชุมชนได้อย่างทั่วถึง โดยภาพรวมสิ่งที่ที่ปรึกษา คณะกรรมการ และสมาชิกต้องการพัฒนากองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง บางประการมีความสอดคล้องกับข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชน ของ จิตติ มงคลชัยอรัญญา และคณะ (2551, น. 35-36) ซึ่งได้เสนอไว้ว่า กองทุนสวัสดิการชุมชน ควรมีการทบทวนและ/หรือ ปรับปรุงประเภทการจัดสวัสดิการด้านต่างๆ และจำนวนเงินสวัสดิการแต่ละประเภทให้มีความเหมาะสมกับเงินรายได้ของกองทุนฯ ควรเร่งขยายสมาชิกที่มีวัยต่างๆ กัน ควรบูรณาการรายได้จากกลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติให้มากขึ้น ควรพัฒนาความสามารถของกรรมการฝ่ายต่างๆ เช่น ด้านธุรการ การจัดระบบข้อมูล การเงิน การบัญชี และระบบการติดตามประเมินผล ควรปรับปรุงระบบฐานข้อมูล ให้มีการจัดหมวดหมู่ข้อมูล ควรสร้างหลักประกันเงินอุดหนุนจาก อบต. ให้มั่นคง แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารก็ตาม ควรปรับปรุงระเบียบเกี่ยวกับผู้มีสิทธิรับเบี้ยยังชีพ ให้

เหมาะสมกับรายรับของกองทุน ทั้งในส่วนอัตราสวัสดิการต่อเดือน หรืออายุ สวัสดิการที่ให้อำนาจเน้นเรื่องความช่วยเหลือ ดูแลซึ่งกันและกัน พยายามคิดหาสวัสดิการที่ไม่ต้องจ่ายเงิน สมาชิกต้องมาร่วมกันคิดว่าจะอยู่กันอย่างไร จะใช้ชีวิตกันอย่างไร และจะช่วยเหลือกันอย่างไร สวัสดิการชุมชนต้องไม่เน้นการจ่ายสวัสดิการสูง เพราะไม่สามารถทำได้

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า กองทุนสวัสดิการชุมชนที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกและคนในชุมชน โดยเฉพาะกองทุนที่ใช้การออมวันละบาทเป็นเครื่องมือเพื่อกระตุ้นให้คนในชุมชนมาสร้างระบบสวัสดิการของชุมชนร่วมกัน ไม่ได้ทำกิจกรรมการออมวันละบาทเพียงอย่างเดียว แต่ชุมชนได้มีการคิด วางแผน การดำเนินกิจกรรม เพื่อสร้างความเติบโตและความยั่งยืนให้กับกองทุนในรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งกิจกรรมที่ดำเนินการเองภายในกองทุน และ กิจกรรมที่ต้องไปประสานเชื่อมโยงการทำงานกับหน่วยงานต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถยืนยันได้ว่าชุมชนมีความสามารถและมีศักยภาพในการพัฒนาระบบสวัสดิการของชุมชน